

”En tiedä osaanko ilmaista itseäni niin hyvin, mitä itse olen saanut tästä irti”

A-Kiltojen Liiton koulutusten hyöty
A-kiltatoiminnalle - Arviointitutkimus

Noora Nieminen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2013
Ylempi AMK-tutkinto
Sosiaali- ja terveysalan
kehittäminen ja johtaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

NIEMINEN, NOORA:

”En tiedä osaanko ilmaista itseäni niin hyvin, mitä itse olen saanut tästä irti”
A-Kiltojen Liiton koulutusten hyöty A-kiltatoiminnalle - Arviointitutkimus

Opinnäytetyö 49 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Marraskuu 2013

Tuottaako A-Kiltojen Liiton jäsenjärjestöilleen (A-killat) tarjoama koulutuspalvelu sille asetettujen tavoitteiden mukaisia hyötyjä? Mitä edellytyksiä koulutusten tulee täyttää, jotta ne palvelevat A-kiltatoimintaa? Entä mikä on osallistujien ja yhdistysten oma rooli koulutusten hyödyntämisessä.

Tässä toimintatutkimuksena toteutetussa arvioinnissa vastauksia edellä esitettyihin tutkimuskysymyksiin etsitään A-kiltojen toiminnasta kerätyistä aktiivisuutta osoittavista tunnusluvuista sekä koulutusten palautteista. Aineistoa peilataan yhdistystoiminnan edellytyksiin ja menestystekijöihin. Tutkimuksen täydentää A-kiltalaisten ryhmäkeskusteluista kerätty aineisto ehdoista, joiden tulee täyttyä koulutuspalvelun tavoitteen saavuttamiseksi.

A-kiltatoiminta on osa suomalaista kolmatta sektoria. Se perustuu yhteisöllisyyteen, vapaaehtoisuuteen, vertaistukeen ja päihteettömyyteen. Toiminta toteutuu itsenäisissä yhdistyksissä paikallistasolla, yhdistysten alueellisena yhteistoimintana sekä valtakunnallisena yhdistysverkostona ja A-Kiltojen Liiton palveluina.

Tutkimuksessa selvisi, että A-Kiltojen Liiton valtakunnallisiin koulutuksiin osallistuvien A-kiltojen toiminta on aktiivisempaa, kuin niiden jotka eivät osallistu. Koulutuksiin osallistuneet henkilöt puolestaan arvioivat yhdistyksensä koulutuksesta saamaa hyötyä samoin, kuin mitä teoria osoittaa yhdistysten tarvitsevan menestyäkseen.

Ryhmäkeskusteluissa nousi esiin ehtoja, joita koulutusten tulee täyttää, jotta se olisi A-kiltatoimintaa tukevaa. Koulutusten tulee olla tavoitettavissa, A-kiltatoiminnan arvojen mukaisia sekä osallistujat huomioon ottavaa. Nämä perusteet tukevat sitä, miksi koulutuspalvelu kannattaa jatkossakin tuottaa A-Kiltojen Liiton omana palveluna. Tutkimus kokonaisuudessaan huomioidaan A-Kiltojen Liiton koulutus suunnittelussa.

Asiasanat: yhdistystoiminta, A-kilta, koulutuspalvelu, tavoiteperustainen arviointi

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Master`s Degree Programme in Development and Management of Health Care
and Social Services

NIEMINEN, NOORA:

“I do not know if I can express myself so well, what I have received from this”

Benefits of Educations from The Federation of A Guilds to A Guild Activity: Evaluation Research

Master's thesis 49 pages, appendices 3 pages

November 2013

The purpose of this study was to evaluate if the education service which The Federation of A guilds provides to its member associations is beneficial and carries out its goal. The main objective of education service is to strengthen the voluntary, peer supporting and association work of the A guilds. During this action research it was evaluated that it did.

Independent associations, A guilds, are a part of the Finnish third sector. Their activity is mostly voluntary work and to help each other recover from substance abuse problem. The knowledge of the A guilds members is based on experience.

The volunteers from A guilds who participated in education events described the benefits. Theory also shows to benefit their organizations' functions and success. Association's activity in their local functions is also connected to the activity in participating educational events.

Education events must, however, fulfill some conditions. They must be reachable, comply with the shared values, and take into account the participants as they are. All the information of this research is taken into consideration while developing the education service.

Key words: association, A guild, education, target-based evaluation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	YHDISTYSTOIMINTA OSANA YHTEISKUNTAA.....	8
2.1	Paikalliset sosiaali- ja terveystyöryhdykset.....	8
2.2	A-kiltalaiset - toipujista toimijoiksi	9
2.3	Valtakunnallinen A-Kiltojen Liitto ry	10
2.4	Koulutusta A-killoille	11
2.4.1	Koulutus kehittämisen välineenä A-Kiltojen Liitossa	14
2.4.2	Koulutuspalvelu arvioinnin kohteena	14
3	YHDISTYSTOIMINTAA VAHVISTAVAT TEKIJÄT	16
3.1	Paikallistoiminnan edellytykset ja menestystekijät	16
3.2	Sitoutuneet ja osaavat toimijat	18
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, KYSYMYKSET JA TAVOITE	20
5	TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET VALINNAT	21
5.1	Toimintatutkimus ja kehittävä arviointi.....	21
5.1.1	Koulutus arvioinnin kohteena	22
5.1.2	Osallistaminen arvioinnissa	23
5.2	Aineistonkeruu.....	24
5.3	Aineiston analyysi.....	25
6	KOULUTUKSELLE TUKEA A-KILTATOIMINTAAN?	26
6.1	Tutkimuksen lähtökohdat ja kulku	26
6.2	Tilastoaineisto A-kiltojen aktiivisuudesta	27
6.3	A-kiltaan kohdistuvat hyödyt koulutuspalautteissa	28
6.4	Ryhmäkeskustelut	29
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
7.1	Koulutukseen osallistuminen ja A-kiltojen toiminnan aktiivisuus	31
7.2	Koulutuksissa kerätty palaute	33
7.3	Porinaryhmien tuotokset	35
8	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	38
8.1	Opinnäytetyön luotettavuus	38
8.2	Tutkimuksen pätevyys suhteessa tavoitteeseen	38
8.2.1	Tehdäänkö koulutuspalvelussa oikeita asioita?	39
8.2.2	Yhteinen toimintamme.....	41
8.3	Kehittämistehtävät ja jatkotutkimukset	42
	LÄHTEET.....	43

LIITTEET

- Liite 1. A-Kiltojen Liitto ry – koulutuspalaute 2013 -lomake
- Liite 2. Tilaajan edustajan arvio tutkimustyyppistä osallisuuden perusteella
- Liite 3. A-Kiltojen Liiton kesäpäiville osallistuneet A-killat ja porinaryhmien kirjurit, A-Kiltojen Liitto ry koulutusjaosto/tutkimuksen ohjausryhmä

1 JOHDANTO

Yhdistystoiminta ulottuu lähes jokaiseen suomalaiseen kotiin. Kyse voi olla lasten, nuorten tai aikuisten harrastuksiin liittyvästä seuratoiminnasta, ehkä yhdistysten tuottamista palveluista, kuten kotiavusta. Sosiaali- ja terveysyhdistysten vertaistoiminta koskettaa usein silloin, kun kipuilee jonkin kriisin kanssa. Kriisi voi olla sairastuminen, vamma, työpaikan tai läheisen menettäminen, mikä tahansa asia jonka vuoksi oma elämä on rakennettava uudelleen. Näihin tilanteisiin tueksi perustetut yhdistykset voivat tarjota tunteen, että et ole ainu jota kriisi on kohdannut, et ole yksin ja että kriisistä voi selvitä. Yhdistyksissä ihmisiä yhdistää vertaisuus, ollaan yhteisen asian äärellä. Tunteita ja kokemuksia voi jakaa yhdessä toisten samankaltaisia kokemuksia omaavien kanssa. Yhdessä kasvetaan, toivutaan ja rakennetaan elämää uudelleen. Toiminta ruokkii itseään, sillä apua saanut haluaa jatkossa usein auttaa myös muita. Suomessa oikeus perustaa yhdistyksiä sekä kuulua tai olla kuulumatta niihin on perustuslailla turvattu.

Päihdeongelmaisten toipumisessa vertaisuudella ja kokemustiedolla on keskeinen merkitys. Erilaisia ryhmiä ja tukisuhteita rakennetaan hoidon rinnalle. Yksi tapa edistää toipumista on päihdetoipujien Suomessa kehittämä A-kiltatoiminta. Toipujat muodostavat päihdeettömiä yhteisöjä, yhdistyksiä, joissa toiminnallisoin keinoin pyritään päihdehaitoista vapaaseen elämään. A-kiltoja toimii tällä hetkellä noin kuudellakymmenellä eri paikkakunnalla. Tämä A-kiltojen valtakunnallinen verkosto on perustanut oman keskusjärjestön, tukemaan A-kiltojen itsenäistä toimintaa ja vaalimaan A-kiltatoiminnan perinnettä. Keskusjärjestö A-Kiltojen Liitto ry tukee A-kiltatoimintaa muun muassa tarjoamalla A-killoille koulutuspalvelua. Koulutusten tavoitteena on, että A-kiltojen toiminta olisi monipuolista, arvojen, sääntöjen ja tavoitteen mukaista. Koulutuksella pyritään vahvistamaan vertaistuen ja vapaaehtoistoiminnan toteutumista, kokemustiedon hyödyntämistä sekä tukea antavaa yhteisöllisyyttä ja toipumiskulttuuria. Myös osallistujien toipumista tuetaan.

Tässä tutkimuksessa A-Kiltojen Liiton koulutuspalvelua arvioidaan tavoiteperusteisesti. Vaikuttaako koulutus siihen, kuinka A-kiltatoimintaa toteutetaan? Tukeeko koulutus A-kiltatoimintaa ja jos ei, niin mitä tulisi tehdä toisin? Tutkimusstrategiaksi on valittu toimintatutkimus, joka toteutuu tutkimuksellisia pelisääntöjä noudattavana arviointiproses-

sina. Tutkimusaineiston muodostavat A-kiltojen toimittamat seurantatiedot oman toimintansa aktiivisuudesta, joita verrataan aktiivisuuteen koulutuksiin osallistumisessa. Toisen aineistolähtöisen näkökulman arvioinnissa antavat koulutuksiin osallistuneiden A-kiltalaisten systemaattisesti kerätyt palautteet (n=176), joissa osallistujat ovat arvioineet koulutuksen hyötyä omalle A-killalle. Palautteita verrataan teorianmukaisiin yhdistystoiminnan edellytyksiin ja menestystekijöihin. Molemmat edellä mainitut aineistot ovat sekundäärisiä, vuosilta 2008-2012 kerättyjä. Tutkimuksen primääriaineistoa ovat A-Kiltojen Liiton valtakunnallisilla kesäpäivillä 29.6.2013 järjestettyjen porinaryhmien tuotokset. Siellä A-kiltalaiset (n=55) pohtivat pienryhmissä koulutuksista hyötymisen edellytyksiä. Aineisto on käsitelty ryhmittelemällä useimmin esiintyneiden vastausten mukaan.

Opinnäytetyön otsikko ”En tiedä osaanko ilmaista itseäni niin hyvin, mitä itse olen saanut tästä irti”, on suora lainaus yhdestä koulutuspalautteesta. Se kuvastaa hyvin koulutuksiin osallistuneiden tunteita koulutuksen jälkeen ja toisaalta odotuksia omassa A-killassa. Koulutetut vapaaehtoiset ja jäsenet ovat arvokas voimavara yhdistykselle. Jotta tuo voimavara saadaan käyttöön, heidän tulee osata käyttää oppimaansa ja heille tulee antaa tähän myös mahdollisuus.

2 YHDISTYSTOIMINTA OSANA YHTEISKUNTAA

2.1 Paikalliset sosiaali- ja terveysyhdistykset

Suomalaista yhteiskuntakokonaisuutta kuvataan usein jakamalla se sektoreihin. Ihminen on keskiössä jota ympäröivät yritysten muodostama yksityinen markkinasektori, julkinen (toinen) sekä lähiyhteisöjen, kuten kodin ja ystävyyden toiminnot sisältävä neljäs sektori. Kolmannen sektorin muodostavat pääasiassa yhdistykset ja vapaa kansalaistoiminta. Kolmannen sektorin toiminnalla on muista sektoreista poikkeavat arvot, logiikka ja toimintatavat. Sitä luonnehtii yleishyödyllisyys, jäsenyyteen perustuva yhteisöllisyys, autonomia ja vapaaehtoinen toimijuus. (Harju 2010, 12-17.) Yhdistystoiminnasta määrätään yhdistyslaissa, jonka mukaan yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. (Yhdistyslaki 26.5.1989/503.)

Vapaamuotoisen kansalaistoiminnan määrää on mahdoton osoittaa. Rekisteröityjä yhdistyksiä Suomessa on puolestaan yli 135 000 (Patentti- ja rekisterihallitus 2013). Yhdistysmuotoinen toiminta on varsin suosittua juuri sosiaali- ja terveysalalla, eikä yhdistysten määrä osoita tilastollista hiipumista. Pelkästään sosiaali- ja terveysalalla toimii paikallisesti noin 8 000 yhdistystä. Niiden toimintaan osallistuu kaikkiaan yli miljoona suomalaista. Paikalliset sosiaali- ja terveysjärjestöt eroavat muusta järjestökentästä siten, että niiden jäseninä, toimijoina ja tuen piirissä ovat usein itse hankalassa elämäntilanteessa olevat. (Sosiaali- ja terveysjärjestöt hyvinvoinnin rakentajina 2012, 4-6.)

Paikallisyhdistysten toiminnan sisällöt vaihtelevat toimijoiden ja yhteiskunnallisen tilanteen mukaan. Yhdistyksistä suurin osa on kuitenkin perustettu edistämään jonkin jäsenistönsä edustaman erityisryhmän hyvinvointia. Tavoitteet ovatkin yhteneväiset ja keinot niiden saavuttamiseen samankaltaisia. Paikalliset yhdistykset organisoivat vapaaehtois- ja vertaistukitoimintaa, kokoavat ihmisiä harrastus- ja osallistumismahdollisuuksien äärelle sekä tuottavat erityistietoa ja välittävät kokemusasiantuntemusta. Valtakunnalliset järjestöt kouluttavat, tutkivat, koordinoivat ja kehittävät toimintaa. Osa paikallisista ja valtakunnallisista yhdistyksistä tuottaa myös sosiaali- ja terveyspalveluita. Taulukossa 1 on ryhmittelyanalyysin perusteella tehty tyypittely, joka perustuu laajaan yhdistystoiminnan tutkimukseen ja siihen osallistuneiden yhdistysten omaan tul-

kintaan toimintansa painopisteistä. Prosenttiluku ilmaisee yhdistysten määrän jakautumista tyyppien kesken. Taloutta kuvaavat tunnusluvut ovat yhdistysten talousarvioin loppusummista. (Vuorinen, Särkelä, Perälähti, Peltosalmi, Peisa, Londén & Eronen, 2005, 31-33; Sosiaali- ja terveysjärjestöt hyvinvoinnin rakentajina 2012, 5-11.)

TAULUKKO 1. Paikallisten sosiaali- ja terveysyhdistysten neljä tyyppiä (Vuorinen & co 2005, 33)

<p>Vertais- ja vapaaehtoistoimijat (30%) Keskeisimmät painopisteet ovat vertais- ja vapaaehtoistoiminta, osallistujat ovat itse vammaisia tai pitkäaikaissairaita. Yhdistysten talousarvion loppusumma on pieni.</p>	<p>Pienimuotoiset toimijat (26%) Toimintaa on kokonaisuudessaan vähän, se painottuu harrastus- ja virkistystoimintaan. Yhdistysten talousarvioin loppusumma on pieni.</p>
<p>Palveluntarjoajat (26%) Palveluiden tarjoamien on tärkein toiminnan painopistealue. Osalla on lisäksi hankkeita ja projekteja. Yhdistysten talousarvion loppusumma on suuri.</p>	<p>Laaja-alaiset toimijat (18%) Toiminta sisältää myös vaikuttamistoimintaa, tiedonvälitystä, ohjausta ja neuvontaa. Toiminnassa on paljon vammaisia ja pitkäaikaissairaita. Talousarvioin loppusumma on keskisuuri.</p>

2.2 A-kitalaiset - toipujista toimijoiksi

A-kilta on paikallisesti tai seudullisesti toimiva päihdetoipujayhdistys, jonka tavoitteena on jäsenistön päihdeongelmista vapaa elämä. A-killat ovat itsenäisiä ja toiminnallisia, vapaaehtoisuuden, yhteisöllisyyden sekä vertaistuen varaan rakentuneita yhdistyksiä. A-kiltoja on vain Suomessa. Päihdetoipujalla A-kiltatoiminnan yhteydessä tarkoitetaan päihdeongelmia kohdannutta henkilöä, joka on ”toipumisen tiellä” (Häkkinen 2013, 15). Toimintaan ovat tervetulleita kaikki joita yhdistää päihdehaitoista vapaan elämäntavan tavoittelu. Toimintaan osallistuukin niin päihdetoipujia, kuin heidän läheisiään ja vapaaehtoistoiminnan kautta muutoin mukaan tulleita. A-kiltatoiminnalla tarkoitetaan paikallisen toiminnan lisäksi myös alueellisesti ja valtakunnallisesti toteutettavaa, yhteisiin arvoihin pohjautuvaa A-kiltojen yhdessä toteuttamaa toimintaa. A-kiltatoiminnan arvoja ovat: päihdeettömyys, vapaaehtoisuus, kokemuksellisuus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. A-kiltatoiminta on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta. (A-Kiltojen Liitto ry 2013).

A-kiltatoiminnan historia on yhteydessä suomalaisen A-klinikkatyön sekä vapaaehtoisuuteen perustuvan avo- ja ryhmähoidon yleistymiseen. Toiminta syntyi päihdetoipujien

tarpeesta löytää luonnollisia, konkreettisia ja samalla tehokkaampia itseilmaisun keinoja ja toiminnan muotoja, jolla täyttää alkoholinkäytön lopettamisen jättämä tyhjiö. Aloite ja tuki ensimmäisen ”asiakastoimikunnan” perustamiseen tulivat Turun A-klinikalta, jossa oli huomattu myös työntekijöiden hyötyvän yhteistoiminnallisuudesta ja asiakkaiden kokemusasiantuntemuksesta. Tämä tapahtui vuonna 1962 josta A-kiltatoiminnan lasketaan alkaneen. Jo varhain toimintarakenteeksi valittiin rekisteröitynyt, yhdistysmuotoinen toiminta. (Rajala 2008, 8-20.) Paikallisten asiakastoimikuntien nimeksi vaikiintui myöhemmin A-kilta, joita yhdistysrekisteriin merkittyinä on tänä päivänä yhteensä 94 (Patentti- ja rekisterihallitus 2013).

Muutamista A-killoista on kasvanut merkittäviä palveluntarjoajia, mutta valtaosa A-killoista on tyypiltään edelleen vertais- ja vapaaehtoistoimijoita. Yleisimmät paikallisen A-kiltatoiminnan muodot, vuoden 2012 tilastojen perusteella, ovat vertaistukiryhmät, kilta- ja jäsenillat, erilaiset retket ja leirit, liikunta sekä talkootoiminta. Yhteistoiminta A-kiltojen kesken on varsin suosittua. Alueellinen yhteistoiminta toteutuu sekä omatoimisesti, että A-Kiltojen Liiton tukemana. Alueellisen yhteistoiminnan perinteisiä muotoja ovat leirit ja retket, erityisesti naisille suunnattu virkistys- ja vertaistukitoiminta, koulutuspäivät sekä keskinäiset vierailut. Valtakunnallisen A-kiltatoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja toteuttamisesta vastaa keskusjärjestö A-Kiltojen Liitto ry yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa. (A-Kiltojen Liitto ry - vuosikertomus 2012).

2.3 Valtakunnallinen A-Kiltojen Liitto ry

A-killat päättivät oman keskusjärjestön perustamisesta vuonna 1967. Liiton sääntömääräiseksi tehtäväksi päätettiin tiedotus- ja vaikuttamistoiminta sekä A-kiltatoiminnan tukeminen. Valtakunnallinen A-Kiltojen Liitto ry merkittiin yhdistysrekisteriin vuonna 1968 (Rajala 2008, 36-46.) Sen tehtävänä on tukea A-kiltojen päihde- ja yhdistysmuotoista vertaistukitoimintaa ja edistää A-kiltojen toipumiskulttuuria, toimia päihdetoipujien vaikutuskanavana ja edunvalvojana sekä osallistua päihdetoipujien kokemustiedolla päihdekeskusteluun. Ylintä päätösvaltaa käyttävät jäsenyhdistys A-killat.

A-Kiltojen Liiton keskustoimisto sijaitsee Tampereella. Liitto työllistää yhdeksän vaki-
tuista työntekijää. (A-Kiltojen Liitto ry 2013.) A-Kiltojen Liiton toimintaa rahoitetaan
Raha-automaattiyhdistyksen tuella. Yleisavustusta valtakunnallisen A-kiltatyön kehit-
tämiseen vuodelle 2013 myönnettiin 581 000 € (Raha-automaattiyhdistys 2012).

KUVIO 1. A-Kiltojen Liitto ry – organisaatiokaavio

A-Kiltojen Liiton toimintaa johdetaan sen sääntöjen sekä yhteistoiminnallisen kehittä-
misen tuloksena syntyneen strategian mukaan, joka perustuu toiminnan arvopohjalle.
Strategiassa A-Kiltojen Liiton perustehtävä on määritelty jäsenjärjestöjen yhdistysmuo-
toisen päihdetoipujien vertaistukitoiminnan tukemiseksi ja toimiksi päihdeasiakkaiden
edunvalvojana. A-Kiltojen Liiton kehittämistoiminnan tavoitteena on edistää ja vahvis-
taa A-kiltalaista vertaistukea ja kokemusasiantuntemusta. A-Kiltojen Liitto ry on pyrki-
nyt kehittämään jäsenpalveluitaan vuorovaikutuksessa jäsenjärjestöjen sekä projektiyh-
teistyössä muiden järjestöjen kanssa. (A-Kiltojen Liitto ry 2008, 2013.)

2.4 Koulutusta A-killoille

A-Kiltojen Liitto järjestää jäsenpalveluna valtakunnallista koulutusta ja alueellisia kou-
lutuksellisia tapahtumia. A-Kiltojen Liiton järjestämän koulutustoiminnan tarkoituksena
on tukea ja antaa valmiuksia A-kiltojen yhdistysmuotoiselle vertaistukitoiminnalle ja
päihdeasiakkaiden edunvalvojana toimimiselle. Tavoitteena on sekä jäsenjärjestöjen
monipuolisen toiminnan, että yksilötasolla henkilökohtaisen muutoksen tukeminen. A-
kiltojen toiminnan hyvinvointitavoitteena on päihdehaitoista vapaa elämäntapa ja koulu-

tuksilla pyritään edesauttamaan tuon hyvinvointitavoitteen saavuttamista. Koulutuksiin osallistuminen on sosiaalinen tapahtuma, johon liittyy kokemustenvaihtoa A-kiltojen toiminnasta ja päihdetoipumisesta. Koulutukset suunnitellaan ja toteutetaan A-kiltojen tarpeiden mukaisesti. A-kiltatoiminnan arvot, kuten toiminnallisuus, ovat koulutuksissa keskeisiä. (A-Kiltojen Liitto ry 2008 ja 2012.)

TAULUKKO 2. A-Kiltojen Liiton koulutusten jaottelu tavoitteen mukaan

a) A-kiltatoiminnan ymmärrystä ja osaamista lisäävät	b) Henkilökohtaista toipumista ja kasvua tukevat
c) A-killan hallintoa ja yhdistystoimintaa vahvistavat	d) Koko A-kiltatoiminnan kehittämiseen pyrkivät

Taulukon 2 tavoitteiden a ja c mukaisia koulutuksia ovat A-kilta- ja yhdistystoiminnan peruskoulutukset, yhdistystoiminnan ajankohtaiskoulutus (järjestöpäivät), ryhmänohjaajienkoulutus sekä viestinnänkoulutus. Sisällöltään A-kiltatoiminnan peruskurssi keskittyy A-kiltatoiminnan arvoihin, perinteisiin ja toiminnan muotoihin. Tavoitteena on myös, että osallistujat hahmottavat kuulumisen omaa yhdistystä laajempaan verkostoon. Yhdistystoiminnan peruskurssilla käsitellään yhdistystoiminnan periaatteet, yhdistyksen säännöt, kokoustekniikkaa sekä hyvää hallintotapaa. Ryhmänohjaajien koulutuksella tuetaan vertaistukiryhmien perustamista, ohjaajana toimimista ja ryhmän menestymiseen vaikuttavia tekijöitä. Järjestöpäivät on ajankohtaisuuksien mukaan rakentuva koulutus, jossa viime vuosien teemoja ovat olleet kokemusasiantuntijuus- ja toipumiskulttuuri, haasteet A-killoissa sekä yleiset yhdistyksiä koskettavat asiat, kuten yhdistyslain muutos 2010. Viestinnänkoulutuksissa on opeteltu tiedottamistaitoja, vaikuttavaa viestintää sekä toipumisesta kertomista. (A-Kiltojen Liitto ry – koulutuskutsut 2008-2012).

Henkilökohtaista toipumista tukevat koulutukset (b) ovat valtakunnallinen toipujatapaaminen sekä naisjaoston toteuttamat toipujanaisille suunnatut voimavarapäivät. Molemmissa vuosittaisissa tapaamisissa henkilökohtaista kasvua ja toipumista on käsitelty muun muassa yhteisöjen merkityksen, identiteetin ja tunteiden käsittelyn näkökulmista. Koulutuksellisten tapahtumien lisäksi A-Kiltojen Liitto tarjoaa A-kiltalaisille päihdetöntä tuettua lomatoimintaa yhdessä lomajärjestöjen kanssa. Koko A-kiltatoiminnan

kehittämiseen tähtäävät koulutukset (d), liittyvät A-Kiltojen Liiton kehittämis- ja projektitoimintaan, jota käsitellään kappaleessa 2.4.1. (A-Kiltojen Liitto ry – koulutuskutsut 2008-2012.)

Valtakunnallisten koulutusten suunnittelusta vastaa koulutussuunnittelija tukenaan koulutusjaosto ja muu toimintaorganisaatio. Kahden vuoden välein nimettävään koulutusjaostoon kuuluvat koulutussuunnittelijan lisäksi A-Kiltojen Liiton toiminnanjohtaja sekä A-kiltalaisia kokemusasiantuntijoita ja yhteistyökumppani A-klinikkasäätiön edustaja. Koulutuspalvelun strategisia valintoja ovat;

- 1) koulutusta tarjotaan vain jäsenpalveluna
- 2) koulutus on A-kiltalaisille maksutonta
- 3) kokemusasiantuntijoita kuullaan koulutusten suunnittelussa
- 4) kouluttajina käytetään A-Kiltojen Liiton henkilöstöä ja vertaisohjaajia
- 5) koulutusta hyödynnetään A-Kiltojen Liiton kehittämistoiminnassa

(Koulutusjaosto 2013)

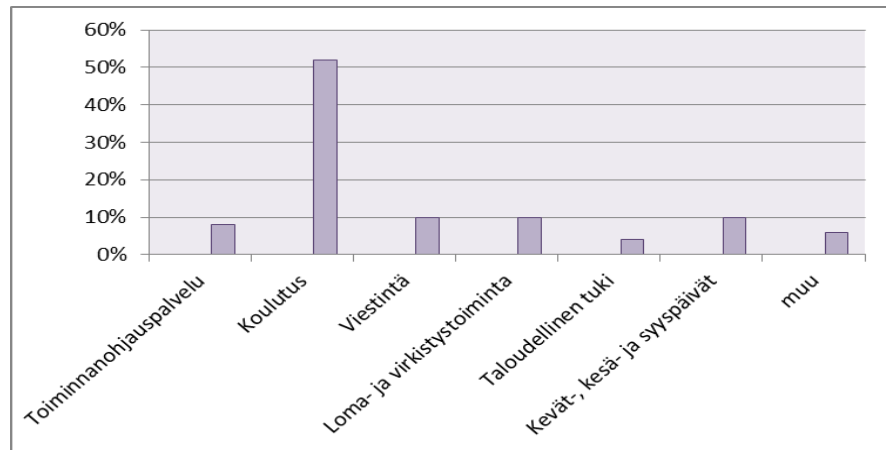
Suurin osa koulutuksista toteutetaan seurakuntien leiri- ja kurssikeskuksissa ja ne ovat kestoltaan kaksi vuorokautta. Osallistujat maksavat koulutuspaikkojen perimän majoituksen ja ruoan hinnan, mikä ei saa suuruudeltaan olla este koulutukseen osallistumiselle. Lisäksi A-killoilta osoitetaan koulutusmatkaan sidottu matkatuki. Koulutuksista kerätään palautetta ja niihin osallistumismääristä pidetään tilastoa. Palautelomakkeen etusivulla osallistujilta kysytään tunnistetietoja, syntymävuotta, sukupuolta ja sosioekonomista asemaa. Tietoja kerätään rahoittajan tarpeisiin, ei A-Kiltojen Liiton käyttöön muin tavoin. Osallistujat saavat myös vastata, kuinka kauan ovat olleet A-kiltatoiminnassa ja kuinka ilmoittautuminen tähän koulutukseen tapahtui. Varsinainen palauteosio (liite 1) käsittelee tapahtumaa laajasti ja sen hyödyn arvioimista sekä itselle, että edustamalleen A-killalle.

2.4.1 Koulutus kehittämisen välineenä A-Kiltojen Liitossa

Koulutus on yksi keinoista koko A-kiltatoiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi Takuu-Säätiön hallinnoimassa Omille Jaloille yhteisprojektissa (2007-2009) A-kiltoihin koulutettiin vertaistalousneuvoja, jotka täydentävät paikallisyhdistysten vertaistukea antamalla ohjausta ja tukea talous- ja velka-asioihin liittyen. (Omille Jaloille 2013). Selvästi metsässä –projekti (2009-2011) oli A-Kiltojen Liiton oma, A-klinikkasäätiön ja Suomen Sydänliiton kanssa yhteistyössä toteutunut kehittämisprojekti. Tavoitteena oli vahvistaa luonnon, liikkumisen ja koulutuksen avulla toiminnallisuuden muotoja päihdetoipumisen ja terveiden elämäntapojen tueksi. A-kiltoihin koulutettiin vapaaehtoisia kiltakoutseja vastaamaan retkitoiminnasta ja vertaisliikuttajia vastaamaan terveys- ja liikuntaryhmätoiminnasta. Projektin aikana järjestettiin 27 koulutustapahtumaa, aktiivisinta kouluttautuminen oli vuonna 2010. (Selvästi Metsässä –projektin loppuraportti 2012.)

2.4.2 Koulutuspalvelu arvioinnin kohteena

A-Kiltojen Liiton ensimmäinen kattava ulkoinen arviointi toteutettiin vuosien 2011-2012 vaihteessa. Arvioinnissa keskeistä oli selvittää A-Kiltojen Liiton palvelukykyä. Arviointia varten haastateltiin puhelimitse A-kiltojen luottamushenkilöitä (n=50) ja yhteistyökumppaneita (n=13) sekä sähköpostilla A-Kiltojen Liiton luottamushenkilöstöä ja työntekijöitä (n=30). A-kiltalaisten vastaukset mukailevat valtakunnallisten tutkimusten tuloksia paikallisyhdistysten arvioista valtakunnallisen järjestönsä tarjoamien tukimuotojen merkityksestä. Vaikka A-Kiltojen Liiton strategiassa ydinpalveluksi on nimetty toiminnanohjaus (aluetyö) ja tilastojen mukaan se oli tutkimusajankohtanakin A-kiltojen eniten käyttämä palvelu, A-kiltalaiset vastasivat koulutuksen olevan jäsenpalveluista tärkein.

KAAVIO 1. A-kiltojen arvio A-Kiltojen Liiton palveluiden tärkeydestä (Innolink Research 2012)

Ulkoisen arvioinnin koulutusta koskeva tulos palautettiin A-kiltojen arvioitavaksi. A-killoista kysyttiin tammikuussa 2013 ”miksi koulutus on A-Kiltojen Liiton tärkein jäsenpalvelu?”. Kysymys liitettiin vuosittain A-kiltoihin täytettäväksi lähetettävään tilastolomakkeeseen. A-killoista 18 vastasi kysymykseen. Vastaamatta jätti 24 lomakkeensa palauttanutta. Suurin osa vastaamatta jättäneistä ei ollut edellisenä vuonna osallistunut koulutuksiin, mutta kolme sellaistaikin vastasi, joista ei ollut osallistuttu. Vastausten perusteella syyt koulutuksen merkittävyyteen olivat, että niistä saa tietoa A-kiltatoiminnasta, ne vahvistavat yhdistystoiminnan osaamista, koulutuksissa tavataan A-kiltalaisia eri A-killoista ja koulutukset vahvistavat vuorovaikutusta, yhteishenkeä sekä motivaatiota ja miellekkyttä A-kiltatoimintaan. Kahdessa vastauksista todettiin, että yksittäisen A-killan ei olisi taloudellisesti mahdollista ostaa koulutuksia muualta. Kolme vastanneista A-killoista ei pitänyt koulutusta tärkeimpänä palveluna. Yksi siksi, koska A-kiltalaisia on vaikea saada lähtemään koulutuksiin, toisessa alueellisen ja seudullisen yhteistoiminnan kehittäminen nostettiin koulutusta tärkeämmäksi. Kolmas ei perustellut vastaustaan.

3 YHDISTYSTOIMINTAA VAHVISTAVAT TEKIJÄT

3.1 Paikallistoiminnan edellytykset ja menestystekijät

Yhdistyksen toiminta edellyttää aineellisia ja aineettomia voimavaroja. Aineelliset voimavarat ovat tiloja ja rahaa, aineettomat koostuvat jäsenistön, muiden vapaaehtoisten sekä palkattujen työpanoksesta ja tietotaidosta. Sosiaali- ja terveysyhdistysten paikallistoiminnassa tilat ovat useimmiten vuokrattu tai saadaan käyttöön vastikkeetta. Noin neljännes yhdistyksistä ilmoittaa, ettei tarvitse omia tiloja. Rahoitus on pääasiassa riippuvainen jäsenmaksuista sekä oman toiminnan tuotoista. Ulkopuolista rahoituslähteistä yleisin on kunnan myöntämä toiminta-avustus. Inhimillisistä resursseista vapaaehtois-työntekijät ovat keskeinen voimavara. Suurimmassa osassa suomalaisia paikallisyhdistyksiä jäsenmäärä on alle 200 toimijaa. Omien jäsenten lisäksi, myös yhteistyöverkostot muodostavat tärkeän voimavaran yhdistyksen toiminnalle. (Vuorinen, Särkelä, Perälähti, Peltosalmi, Londén 2004, 45-85.)

Jurvansuu (2002) on tutkinut paikallisyhdistysten menestymiseen vaikuttavia tekijöitä, joita hän käsittelee pääomakenttänä. Menestyäkseen organisaatiolla tulee olla fyysistä, inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Vuorisen & co (2004) edellä mainitut yhdistyksen toiminnan aineelliset edellytykset vastaavat Jurvansuun (2002, 131-171) tutkimuksen fyysistä pääomaa. Riittävät taloudelliset edellytykset sekä talouden vakaus on yhdistyksillekin perustehtävässä menestymisen ehto. Paikallisyhdistyksen menestyksen kannalta merkittävää oli yhdistyksen suhteellinen omavaraisuus ja riippumattomuus ulkoisesta rahoituksesta. Yhdistys ei saa jäädä yhden tai epävarman rahoituksen varaan. Yhdistyksen toimintasuunnitelma ja talousarvio ovat toisiaan vastaavat asiakirjat, joissa käy ilmi millaista toimintaa ja millä rahoituksella yhdistys aikoo sen toteuttaa. Tavoitteena ei ole voiton tuottaminen eikä yhdistysten perustehtävää johdeta taloudesta käsin (Niemelä 2003, 108).

Inhimillistä pääomaa Jurvansuu (2002, 131-156) pitää jopa yhdistyksen tärkeimpänä omaisuutena, koska ilman sitoutunutta jäsenistöä, yhdistystä ei olisi. Sitoutunut ydinryhmä on yhdistyksen toiminnan jatkuvuuden ja tarvittavan vakauden tukiranka. Inhimillinen pääoma on jäsenistön koulutusta, tietotaitoa, kokemusta ja osaamista, eli yksi-

löiden henkistä omaisuutta. Pelkästään yhdistyksen perustehtävän hallinta ja siitä viestittäminen edellyttävät monipuolista tietojen ja taitojen hallintaa. Osaamisen vaatimukset kasvavat, mikäli yhdistyksellä on myös palveluntuottajarooli. Koska toiminta perustuu vuorovaikutukseen, sosiaalisten taitojen merkitys korostuu toiminnan sisällä sekä yhteistyössä rahoittajiin ja toimijakumppaneihin.

Sosiaalinen pääoma ei ole yksilön tai yhteisön omaisuutta, vaan se muodostuu toimijoiden välisissä vuorovaikutussuhteissa. Käsitteellä viitataan yhdistyksen dynamiikkaan, normeihin, luottamukseen ja sosiaalisiin ulottuvuuksiin, kuten vastavuoroisuuteen. Menestyvä yhdistys on jäsenilleen nimenomaan sosiaalinen yhteisö, jolla on vahva aate ja selkeät tavoitteet. Olennainen piirre menestyvälle paikallisyhdistykselle on demokratian toteutuminen, eli jäsenistön aito mahdollisuus vaikuttaa yhdistyksen päätöksiin ja vastuu toiminnan järjestämisessä. Yhdistyksen tulee olla avoin ja sen sisäisen tiedottamisen sekä kokouskäytäntöjen on oltava kunnossa. Avoimuus ympäristön suhteen, verkostoitumispyrkimykset ja –taidot vahvistavat toimintaa. Verkostoituminen liittotason kanssa tarjoaa yhdistyksille legitimizeettiä ja laajempaa kontekstia olla mukana omaa paikallisyhdistystä suuremmassa kokonaisuudessa. Yhteistoiminta hyödyntää eniten, kun oma paikka ja tehtävä lähiympäristössä ovat selkeät. (Jurvansuu 2002, 131-153.)

TAULUKKO 3. Menestyvän paikallisyhdistyksen piirteet pääomakentillä (Jurvansuu 2002, 131)

Fyysinen pääoma	Inhimillinen pääoma	Sosiaalinen pääoma
<ul style="list-style-type: none"> • riittävät taloudelliset edellytykset järjestää toimintaa • vakaa talous • ei-materiaaliset tukimuodot • suhteellinen omavaraisuus, riippumattomuus ulkoisesta rahoituksesta 	<ul style="list-style-type: none"> • jäsenistön monipuolinen osaaminen • jäsenistön systemaattinen koulutus • uskallus ottaa vastaan haasteita ja riskejä • aloitteellisuus • jäsenistön korkea sitoutuneisuus • avoimuus uusille jäsenille • monenlaiset osallistumisen muodot • innostava johtaja 	<ul style="list-style-type: none"> • selkeä näkemys tavoitteista, perustehtävästä ja toiminta-alueesta • perustehtävä muutettu monipuoliseksi toiminnaksi • demokraattisuus, jaettu vastuu • avoin, läpinäkyvä päätöksenteko • alhainen byrokratia • yhteisöllisyys, tiimityöhenkisyys • avoin ja verkostoitunut (myös keskusjärjestöön) • näkyvyys paikallisesti • innovatiivisuus • yhteiskunnallinen tilaus

3.2 Sitoutuneet ja osaavat toimijat

Yhdistyksiin liitytään oman arvomaailman perusteella (Vaalikivi 2007, 150), usein tarpeesta tulla kohdatuksi oman itsensä, saadakseen ymmärrystä ja tukea, mutta samalla rakentamaan omaa identiteettiä (Niemelä 2003, 111-116). Keskeistä on tunne ryhmään kuulumisesta ja toiminnan kautta syntyvien sosiaalisten suhteiden merkityksellisyydestä. Sitoutumiseen kannalta olennaista on yksilön kokemus, että hän saa toiminnalta jotain sekä tunne oman panoksen merkittävyyydestä. Ihminen, joka kokee tekevänsä merkittävää työtä, todennäköisesti sitoutuu siihen pidemmäksi aikaa. (Yeung 2007, 156-164.) Tutkimusten mukaan ihmisen onnellisimmat hetket liittyvätkin mielekkääseen yhdessä tekemiseen. (Alanen, Kaskinen, Neuvonen, Mokka, Laitio, Onnela, Silfverberg & Vassinen 2010, 14.)

Paikallisille yhdistyksille vapaaehtoistoimijoilla on keskeinen merkitys (Vuorinen & co, 2004, 80-86). Vapaaehtoistoiminta on intohimoista itsensä likoon laittamista, mutta motivaatio ei välttämättä synnytä tavoitteen kannalta perusteltua ja osaavaa toimintaa. Pelkkä aate tai tekeminen ei riitä, jos osaaminen puuttuu. Osaaminen lisää onnistumisia ja onnistumiset puolestaan ruokkivat motivaatiota. Osaaminen on tietojen ja taitojen pääomaa, jota voidaan koulutuksilla vahvistaa. (Heikkala 2007, 88-92.) Myös Harju (2003, 192) nimeää yhdeksi vapaaehtoistoimijoiden tietotaidon ja osaamisen parantamisen keinoiksi koulutuksen. Järjestöjen oman, vapaaehtoistoimintaan kohdistuvan koulutuksen, tulisi Harjun mukaan olla pitkäjänteistä, tasokasta ja vastata ajan vaatimuksiin. Näin ei hänen mukaansa tällä hetkellä välttämättä ole.

Tutkittaessa yhdistysten hallinnossa olevien kouluttautumista yhdistystoimintaan, miltei kaiken koulutuksen tuottajana on oma valtakunnallinen keskusliitto (Vuorinen & co 2004, 61). Jurvansuun (2002) tutkimuksessa paikallisyhdistykset (n=5) olivat tyytyväisiä keskusjärjestöjen koulutuspalveluihin. Koulutusmahdollisuuksia pidettiin hyvinä, vaikkei koulutuksiin aktiivisesti osallistuttaisikaan. Kehittämisehdotuksina järjestöt toivoivat keskusjärjestöiltä markkinointiin ja taloudenhoitoon liittyvää koulutusta. Myös monimuotoisuutta, kuten lähiopetuksen ja verkkokurssien yhdistämistä koulutusten järjestämisessä toivottiin. Käytännön koulutusten lisäksi paikallistoimijat kokivat tarvitsevana keskustelufoorumeita, jossa toimijat laajemminkin voisivat pohtia alansa arvoksymyksiä, pelisääntöjä, perustehtävää ja sen toteuttamista. (Jurvansuu 2002, 155.)

Oppiminen yhdistyksissä voi yksilötasolla olla joitain pienistä oivalluksista aina suuriin elämänmuutoksiin saakka. Vahva oppimiseen motivoiva tekijä on toiminnan tavoitteeseen kohdistuva yhteinen arvolataus, joka saa ihmiset näkemään vaivaa asiansa eteen. Keskeinen tekijä yhteisöllisessä oppimisessa on kommunikaatio ja yhdistykset kokoavatkin usein samanmielisiä ihmisiä, joilla on runsaasti samankielisyyttä. Yhdistys on menestyksekkäs oppimisympäristö myös siksi, että se mahdollistaa sekä teoreettisen oppimisen, että käytännön harjoittelun. (Rantala 2007, 79-85.) Yhdistystoiminta on jatkuvaa tekemällä oppimista. Koulutuksissa tuetaan tätä oppimista, kun rakennetaan koulutustilanteet mahdollisimman samankaltaisiksi, kuin ne ovat todellisessa toiminnassa. Opeteltavien asioiden siirtämistä käytäntöön edistävät kokemuksellisten ja ongelmaperäisten, todellisten haasteiden ratkomista käsittelevät harjoitukset. Menetelmiksi sopivat koulutuksessa käytettävät simulaatiot ja soveltavat tehtävät, sekä koulutuksen ulottaminen itsenäisenä työskentelynä myös toiminnan käytäntöön. (Frisk 2008, 33-35.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, KYSYMYKSET JA TAVOITE

Tutkimuksen tarkoituksena on löytää ja arvioida näyttöjä koulutukseen osallistumisen vaikutuksista A-kiltojen toiminnan aktiivisuuteen, osallistaa A-kiltoja pohtimaan koulutushyötyjen saavuttamista edistäviä tekijöitä sekä verrata koulutuspalautteita yhdistyksen menestystä edistäviin tekijöihin. Tutkimuksen fokus on yhteisöjen toiminnan aktiivisuudessa ja tutkittava aikajakso on viisi vuotta 2008-2012.

Tutkimuskysymykset

- 1) Tukeeko A-Kiltojen Liiton koulutuspalvelu A-kiltojen toimintaa?
- 2) Millaista koulutuksen tulee olla, jotta se tukee A-kiltojen toimintaa?
- 3) Kuinka A-kiltojen tulee toimia koulutushyötyjen saavuttamiseksi?
- 4) Miten A-Kiltojen Liiton koulutuspalvelua voidaan kehittää?

Tavoitteena on selvittää, vahvistaako A-Kiltojen Liiton koulutuspalvelu A-kiltojen päihetetöntä ja yhdistysmuotoista vertaistukitoimintaa, kuten sen tavoitteeksi on asetettu? Tavoitteena on myös todeta koulutuspalvelun tavoitteen toteuttamiseen liittyvät kehittämiskohteet ja tuoda ne A-Kiltojen Liiton koulutussuunnittelun pohjaksi.

5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄLLISET VALINNAT

5.1 Toimintatutkimus ja kehittävä arviointi

Tutkimusstrategiat sallivat eri tavoin joustoa menetelmien valinnassa. Toimintatutkimus on tutkimusstrateginen lähestymistapa, jossa voidaan hyödyntää erilaisia menetelmiä. Valinnat vaikuttavat siihen, millaista tietoa tutkimuksella voidaan tuottaa. Valintoja ohjaa pyrkimys vastata tutkimuskysymyksiin. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 45; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 128, 178.) Toimintatutkimukselliset elementit ovat hyödynnettävissä arviointitutkimuksessa, kun arvioinnin kautta tähdätään toiminnan kehittämiseen tai muutokseen (Myllärinen & Väisänen, 2005, 21-22).

Toimintatutkimuksen ensisijainen käyttökohde on ihmisten vuorovaikutukseen perustuva yhteistoiminta. Pyrkimyksenä on sosiaalisen toiminnan tutkiminen ja kehittäminen samanaikaisesti. Toimintatutkimukselle ominaista on yhteisöllisyys sekä pyrkimys välittömään, tutkimuksen käytännölliseen hyötyyn. (Heikkinen 2001, 170-178; Heikkinen 2006, 16). Toimintatutkimuksessa prosessi etenee spiraalimaisesti, toiminnan ja ajattelun liittyessä toisiinsa peräkkäisinä suunnittelun, toiminnan, havainnoin reflektion ja uudelleensuunnittelun sykleinä (Heikkinen, 2001, 176-177). Toimintatutkimuksellisessa spiraalissa konkreettinen toiminta (havainnointi ja toteutus) sekä sitä käsittelevä diskurssi (suunnittelu ja reflektio) ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Toikko & Rantanen 2009, 66-67.)

Tutkimuksellisuuden osuudesta arvioinnissa on kaksi näkökantaa. Arvioinnin ja tutkimuksen eroja korostaen, arviointi ja tutkimus tulisi erottaa toisistaan. Toisaalta arvioinnin ja tutkimuksen on perusteltu tarkoittavan samoja asioita. Arvioinnin käsite ei sulje pois vaatimusta tutkimuksellisten pelisääntöjen noudattamisesta. Arviointiin kuuluu suunnitelmallinen, systemaattinen ja tavoitteellinen tutkimusprosessi, joka täyttää tutkimuksellisen luotettavuuden, toistettavuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kriteerit. Arviointi ilman tutkimuksellisuutta ei ole luotettavaa, eikä arviointitieto siten ole merkittävä, kuin korkeintaan arviointiin osallistuneille. (Kivipelto 2008, 11-13.)

5.1.1 Koulutus arvioinnin kohteena

Kuten kaikessa muussakin arvioinnissa, koulutuksen arviointi rakentuu hyvälle suunnittelulle, joka vastaa kysymyksiin miksi, miten ja mitä arvioidaan? Kenen tarpeita arviointi palvelee? Millaisia päätelmiä arvioinnin perusteella voidaan tehdä ja mihin toimenpiteisiin ryhdytään? Olennaista on myös arvioinnin kohdentamiseen liittyvät kysymykset. Usein arvioinniksi katsotaan riittävän palautteiden kerääminen, mutta koulutustilanteesta tehtävä arviointi ei riitä koulutuksen kokonaisuuden arviointi. Eikä pelkkä tiedonkeruu ole osallistavaa arviointia (Kivipelto 2008, 24-27). Kattava arviointi edellyttää arviointitiedon keräämistä monipuolisin menetelmin, eri tasoilta ja kohteista. (Frisk 2008, 5-9.) Taulukossa 4 on koottu Friskin (2008) ajatuksia koulutuksen arvioinnin tasoista Kirkpatrickin (1998) viitekehyksen mukaan.

TAULUKKO 4. Koulutuksen arviointi, tasot ja arvioinnin kohde (Frisk 2008, 6-7)

Arvioinnin taso	Reaktiot, vaikutelmat koulutuksesta	Oppiminen ja osaaminen	Toiminnan muuttuminen	Tulokset ja vaikutukset
Milloin	Koulutuksen aikana		Koulutuksen jälkeen	
Mitä arvioidaan	Miten hyödyllisenä koulutus koettiin? Tyytyväisyys koulutuksen toteutumiseen	Mitä osallistujat oppivat koulutuksessa?	Miten opittu siirrettiin toimintaan, hyödyksi organisaatiossa?	Mitä vaikutuksia koulutuksella on organisaatioiden toimintaan?

Tutkijat ovat eri mieltä arviointitasojen yhteydestä toisiinsa. Positiiviset reaktiot koulutuksesta eivät välttämättä johda oppimiseen, tai oppiminen johda toiminnan muuttumiseen. Toisaalta myönteiset kokemukset eivät ole myöskään edellytys oppimiselle. (Frisk 2008, 7; Alliger & Janak 1989.) Tasot linkittyvät toisiinsa ja toiminnan muuttumisesta saadaan vinkkejä jo koulutuksen aikana. Organisaatioissa muutokset ja vaikutukset ilmenevät paljon myöhemmin. Parhaiten arviointia palvelee lähtötilanteen kartoittaminen ja sen vertaaminen koulutuksen jälkeiseen tilanteeseen. Toisin sanoen, koulutuskokonaisuuden arviointi edellyttää arviointia sen jokaisessa vaiheessa sekä systemaattista seuranta koulutustapahtuman ulkopuolella. (Frisk 2008, 29.)

5.1.2 Osallistaminen arvioinnissa

Osallistaminen on sekä eri tahojen osallistumista, että osallistavien menetelmien valintaa arvioinnissa. Osallistavan arvioinnin periaate on, että ihmiset itse tutkivat ja kehittävät heitä koskevia asioita. Yksi osallistamisen periaatteista on se, että arviointiin liittyvät toiminnot sijoitetaan ihmisten luonnollisiin toimintaympäristöihin. Osallistamisen periaatteet tulevat hyvin esille juuri toimintatutkimuksessa, johon valitut tiedonkeruu- ja analyysimenetelmät edistävät osallistumista ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Osallistava arviointi on yhdessä eri toimijoiden kanssa kannanottamista siihen, mitä tulee muuttaa tai mikä on jo hyvää. Dialogilla on osallistavassa arvioinnissa kehittävä merkitys, kun yhteisten keskustelujen kautta samalla opitaan toisilta, kehitetään omia näkemyksiä toisia kuulemalla ja kasvatetaan ymmärrystä arvioitavasta asiasta laajemmin. Erilaisten tiedonkeruumetodien käyttö tuo osallistavaan arviointiin monenlaista tietoa ja mahdollistaa aineistojen vuoropuhelun ja testaamisen eri osallistujaryhmien kesken. (Kivipelto 2008, 24-27.)

Arvioinnin tekijän, tilaajan ja kohteen osallisuutta voidaan arvioida näiden keskinäisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Virtasen (2007, 137) mallia neljästä arviointityypistä on käytetty tämän tutkimuksen vuorovaikutuksen ja osallisuuden arviointiin (liite 2). Vuorovaikutuksesta on määriteltävissä arvioinnin riippuvuus sen kohteesta ja tilaajasta. Arvioinnin tekijän suhde arvioinnin kohteeseen voi olla etäinen esimerkiksi käytettäessä sekundääristä aineistoa. Arvioinnin kohteen ehdoilla toteutetussa arvioinnissa suhde kohteeseen on kiinteä, jolloin arvioijan rooli on lähellä konsulttia tai valmentajaa, joka samalla luo valmiuksia kohteen tekemään itsearviointiin. Arvioinnin tilaajan ehdoilla suoritettussa arvioinnissa, arvioijan rooli on konsultoida ja toimia läheisessä vuorovaikutuksessa tilaajan kanssa. Kokonaisvuorovaikutuksellinen arviointi edellyttää tiivistä suhdetta sekä arvioinnin tilaajaan, että arvioinnin kohteen kanssa. Tämän arviointimalin perustana on ajatus, jonka mukaan arvioinnin on oltava kaikkien osapuolten hyödynnettävissä (Virtanen 2007, 133-137.)

5.2 Aineistonkeruu

Aineistonkeruun tarkoituksena on mahdollistaa tutkimusongelmaan vastaaminen. Tutkimus voi pitää sisällään tutkimuksen synnyttämiä aineistoja sekä luonnollisia aineistoja, jotka ovat olemassa tutkimuksesta huolimatta. Aineistojen luonnollisuus ei poissulje sitä, ettei niitä ole kerätty, tallennettu, tilastoitu tai muutoin dokumentoitu, jotta niistä olisi mahdollista tehdä seuranta. Tiedon- tai aineistonkeruun voidaan ajatella olevan tiedon tuottamista, koska tutkija vaikuttaa siihen aktiivisilla toimillaan. (Ronkainen & co. 2011, 47, 108-109.) Arviointitutkimuksen kohteella on oma ainutkertainen ja omanlaisensa sosiaalinen ja paikallinen todellisuus, jonka tuntemusta tarvitaan myös arviointiprosessin eri etenemisvaiheissa. Aineiston konteksti tulee ottaa huomioon tiedonkeruumenetelmää valitessa. Aineistot ovat tuotantoyhteyden ehdollistamia, liittyen siihen sosiaaliseen todellisuuteen, josta tulevat. (Myllärinen & Väisänen, 2005, 20-22). Tutkimuskohteen osallisuuden toteutumista, suhteessa aineistonkeruun strukturoituneisuuden asteeseen on kuvattu alla olevassa taulukossa.

TAULUKKO 5. Tutkimusasetelma ja tutkittavan asema (Hirsjärvi ym. 2007, 189)

Tutkittava toimenpiteiden kohteena	Kokeelliset tutkimusasetelmat
	Formaalit ja strukturoidut kyselyt
	Formaalit ja strukturoidut haastattelut
Tutkittava toiminnan subjekti	Teemahaastattelut
	Systemaattinen havainnointi
	Avoimet ja strukturoimattomat kyselyt ja analyysit
Tutkittava toiminnan subjekti	Vapaamuotoiset keskustelut, muistelut ym.
	Kirjeet, elämäkerrat
	Osallistuva havainnointi
Vapaa tutkimusasetelma	
Formaali ja strukturoitu tutkimusasetelma	

Tiedonkeruun perinteisiä menetelmiä ovat havainnointi, testit, mittarit, kyselyt ja haastattelut. Aineistoja voi olla myös sekundäärisiä, eli jotain toista tarkoitusta varten kerättyä. Tällaista aineistoa käytettäessä, on muistettava, ettei se ehkä tarjoa juuri sitä tietoa, joka tarkalleen vastaisi tutkimusongelmaan. (Ronkainen & co. 2011, 108-113.) Hirsjärvi ym. (2007, 181) korostavat aineistonkeruun ekonomisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Jokaista tutkimusongelmaa ei tarvitse ratkaista uuden aineiston perusteella ja valmista aineistoa voi muokata esimerkiksi muuttamalla se numeeriseen muotoon.

Ryhmähaastattelu on tavoitetietoinen menetelmä, joka vuorovaikutuksen kautta mahdollistaa tiedonkeruun ja vaikuttaa samalla ryhmän jäseniin (Moilanen 1995, 8). Yksi ryhmähaastattelun tyypeistä, on yhteisön kehittäminen ja arviointi. Menetelmän valinnan etuina ovat moniäänisyys ja nopea tiedonsaanti samanaikaisesti usealta eri vastajalta. Ryhmähaastattelun avulla voidaan selvittää, kuinka henkilöt muodostavat yhteisen näkemyksen annettuun kysymykseen (Hirsjärvi & Hurme 2009, 61-63; Moilanen 1995, 28-29.) Käytännön valmisteluja ohjaavat tarkoitus, haastattelun onnistuminen ja aineiston saaminen. Mikäli käytetään useita haastattelijointa, tehtävän edellytyksiä on syytä pohtia tarkasti. Valittavan haastattelijan tulee tuntea haastattelun tarkoitus ja aihepiiri, olla luottamusta herättävä, mutta huomiota herättämätön, esiintyä selkeästi ja olla avoimen kiinnostunut. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 68, 73.)

5.3 Aineiston analyysi

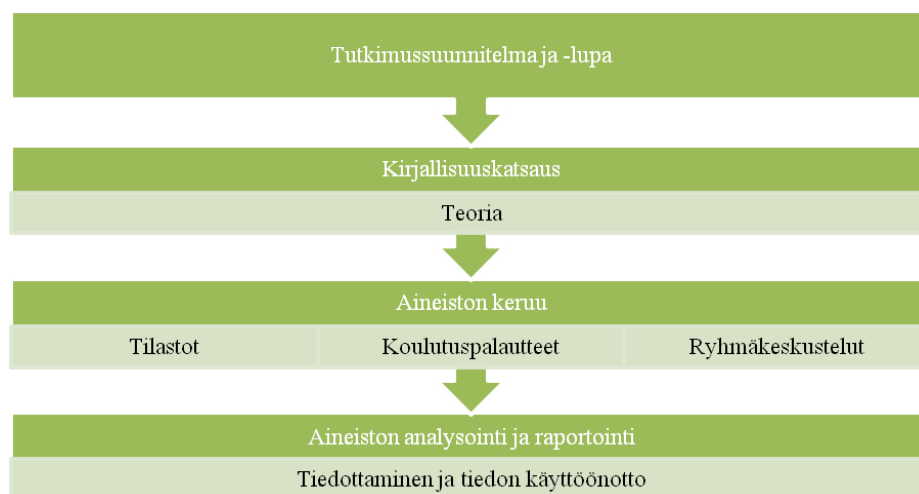
Aineiston analyysivaiheessa selviää, minkälaisia vastauksia tutkimuskysymyksiin saadaan. Analyysi pyrkii joko selittämään tai ymmärtämään päätelmien tekoa. Analyysimenetelmänä on järkevintä hyödyntää kunkin aineiston osalta sitä menetelmää, joka tuo parhaiten vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 216-219.) Perusanalyysimenetelmä, joka soveltuu sekä laadulliseen, että määrälliseen tutkimukseen, on sisällönanalyysi. Se on väljä, teoreettinen viitekehys erilaisiin analyysikonaisuuksiin ja monenlaiseen tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2006, 93).

Laadullisen aineiston analyysitekniikoista ovat luokittelu, jossa yksinkertaisimmillaan lasketaan määriteltyjen luokkien esiintymistä aineistoissa. Teemoittelu, joka on luokituksen kaltaista, mutta painottuu siihen, mitä kustakin teemasta on sanottu. Sekä tyypittely, jossa aineisto ryhmitellään tyypeiksi. Analyysi voi olla *aineistolähtöistä*, jolloin tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus, tai *teorialähtöistä*, jolloin aikaisempaa teoriaa, mallia tai auktoriteettia testataan uudessa kontekstissa. *Teoriasidonnaisen analyysin* mahdollisuus on teoreettisten kytkentöjen hyödyntäminen analyysin etenemisessä. Raportoituina tutkimustuloksina teoriasidonnainen ja teorialähtöinen analyysi, eivät juuri eroa toisistaan. (Tuomi & Sajavaara 2006, 93-101).

6 KOULUTUKSELLA TUKEA A-KILTATOIMINTAAN?

6.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja kulku

Tässä tutkimuksessa, on valituin tutkimuksellisin menetelmin arvioitu koulutuspalvelun vaikutuksia kohdeorganisaatioiden toiminnalle. Tutkimus on edennyt toiminnan sisällä, vuorovaikutuksessa tutkittavan palvelun suunnittelun ja toteuttamisen sekä kohdeorganisaatioiden toiminnan kanssa. Tutkimus alkoi syksyllä 2012 ja oli kestoaltaan vuoden. Palvelun tuottaja ja tutkimuksen tilaaja on A-Kiltojen Liitto ry, joka on myös tutkimuksen tekijän työnantaja. Tutkimusidea avautui A-Kiltojen Liiton palveluista tehdyn ulkoisen arvioinnin jälkeen. Tutkimus oli työelämälähtöinen ja liittyi myös tekijän omaan työhön A-Kiltojen Liitossa. Ohjausryhmänä tutkimuksessa toimi A-Kiltojen Liiton koulutusjaosto, jonka puheenjohtaja on A-Kiltojen Liiton toiminnanjohtaja (liite 3). Kirjallisuuskatsauksella ei löydetty järjestölähtöistä aiempaa tutkimusta aiheesta. Katsaus on perustana tutkimuksen teoreettiselle aineistolle ja siitä on erillinen raportti.

KUVIO 2. Tutkimuksen osa-alueet ja eteneminen suhteessa toisiinsa

6.2 Tilastoaineisto A-kiltojen aktiivisuudesta

Tutkimuksessa tarkasteltiin tuoreinta viiden vuoden seuranta-aikaa, eli vuosia 2008-2012. Tilastojen osalta tutkimusjoukon muodostivat ne A-killat, jotka olivat olleet toiminnassa vähintään seuranta-ajan. Pois rajattiin A-killat, jotka olivat lepotilassa, perustettu tai lakkautettu 2008-2012 välillä. Tutkimusjoukoksi muodostui kaikkiaan 50 A-kiltaa. Tilastoaineistoa näistä yhdistyksistä huomioitiin kahdenlaista, A-Kiltojen Liiton keskustoimistolla ylläpidettävät tilastot A-kiltojen aktiivisuudesta käyttää koulutuspalvelua, sekä A-killoilta vuosittain pyydettyt kuvaukset näiden toiminnasta ja sen aktiivisuudesta.

Koulutuksia toteutui seuranta-aikana yhteensä 40, kun mukaan ei lasketa kehittämisprojekteihin liittynyttä koulutustoimintaa tai kaikille avoimia A-kiltaseminaareja. Tilastoista etsittiin tiedot, mistä A-killoista näihin koulutuksiin oli osallistuttu. Tutkimusjoukon A-killat (n=50) jaettiin neljään aktiivisuusryhmään sen perusteella, kuinka monena vuonna nämä olivat osallistuneet koulutuksiin 2008-2012 välillä. Hajauma oli tasainen. Aktiivisuusryhmät ovat

- A) joka vuosi osallistuneet (n= 13)
- B) 3-4 vuonna osallistuneet (n=9)
- C) 1-2 vuonna osallistuneet (n=14)
- D) eivät yhtenäkkään vuonna osallistuneet (n=14)

A-Kiltojen Liitosta kysytään vuosittain jokaisesta toiminnassa olevasta jäsenyhdistyksestä näiden toiminnan tunnuslukuja, toimintamuotoja ja aktiivisuutta. Tilastoja käytetään A-Kiltojen Liiton vuosikertomuksia ja toimintasuunnitelmia laadittaessa sekä pyrkimyksissä osoittaa A-kiltatoiminnan vaikuttavuutta ja tavoitettavuutta. A-kiltojen vastuulla on, toimittavatko he pyydetty tiedot. Palauttamisprosentti vaihtelee vuosittain, vuonna 2009 toiminnassa olleista A-killoista 75 % toimitti pyydetty tiedot, kun vuonna 2012 näin teki vain 63 %. Vuosien 2008-2012 toimintaa koskevista, palautetuista tilastotiedoista huomioitiin tässä tutkimuksessa: A-kiltojen aktiivisuus tietojen lähettämisessä, A-killan jäsenmäärä, päihteettömien päivien ja toimintamuotojen määrä, toiminnan useus ja tieto siitä, onko A-killalla työllisiä. Määrät on muutettu vertailukelpoisiksi laskemalla saatujen tietojen keskiarvoja (taulukko 6).

TAULUKKO 6. A-kiltojen toiminnan aktiivisuus, koonti vuosilta 2008-2012

A-kiltojen toimittamat tilastotiedot (n= tiedot antaneiden A-kiltojen määrä)		
Tietojen toimittaminen (n=50)	esiintyy	selite
Ei kertaakaan	(n=1)	Kuinka monena vuonna tutkimusjoukon (n=50) A-killat ovat toimittaneet pyydetyt tiedot A-Kiltojen Liittoon.
1-2 vuonna	(n=7)	
3-4 vuonna	(n=15)	
joka vuosi	(n=27)	
Jäsenmäärä (n=48)	esiintyy	selite
alle 20	(n=13)	A-killan ilmoittama määrä, kuinka monta jäsentä yhdistyksessä on vuosittain ollut. Määrä on jaettu vastausten määrällä = keskiarvo jäsenmäärästä.
20-39	(n=16)	
40-69	(n=10)	
yli 70	(n=9)	
Päihteettömiä päiviä/vuosi (n=47)	esiintyy	selite
alle 400	(n=5)	A-killan ilmoittama määrä, kuinka monta osallistumista toimintaan on vuoden aikana ollut.. Määrä on jaettu A-killoittain vastausten määrällä = keskiarvo määrästä vuosittain.
400-800	(n=9)	
801-2500	(n=13)	
yli 2500	(n=20)	
Toimintamuotojen määrä (n=49)	esiintyy	selite
alle 5	(n=13)	Kuinka monta toimintamuotoa A-kilta ilmoittaa toteuttavansa toiminnassaan vuosittain, jaettuna ilmoitusten määrällä = keskiarvo toimintamuotojen määrästä. Keskiarvojen vaihtelu 2-15 välillä.
5-6	(n=18)	
7-9	(n=9)	
yli 9	(n=9)	
A-kilta työllistää (n=49)	esiintyy	selite
Ei	(n=14)	A-kilta on ilmoittanut tarkastelukauden aikana, että sillä on ollut työllistämistoimia.
Kyllä	(n=35)	
Toimintaa päivänä/viikko (n=49)	esiintyy	selite
Harvemmin kuin 1	(n=4)	Kuinka usein A-killassa on toimintaa, jaettuna ilmoitusten määrällä = keskiarvo toiminnan useudesta vuosittain.
1-2	(n=8)	
3-4	(n=3)	
vähintään 5	(n=34)	

6.3 A-kiltaan kohdistuvat hyödyt koulutuspalautteissa

Koska tutkimuskysymys on nimenomaan A-kiltatoimintaa kohdistuvista koulutus-hyödyistä, koulutuspalautteet analysoitiin A-kiltatoiminnan ymmärrystä ja osaamista sekä hallintoa ja yhdistystoimintaa vahvistavista koulutuksista, joita toteutui seuranta-aikana yhteensä 26. Näissä koulutuksissa oli kaikkiaan 467 osallistujaa ja koulutusten palautelomakkeissa yhteensä 176 osallistujaa kirjoittanut koulutuksen A-kiltaansa kohdistuvasta hyödystä. Alla olevassa taulukossa on koottuna koulutusten ja osallistujien määrät seuranta-ajalta, koulutuksissa annettujen sanallisten palautteiden määrä kysymykseen ”koulutuksesta tuleva hyöty A-killalleni” sekä numeeristen palautteiden kes-

kiarvo samasta kysymyksestä (asteikolla 1-5). Vertailun vuoksi numeerinen keskiarvo on ilmaistu myös palautelomakkeen kysymyksestä ”koulutuksesta saama hyöty itselleni” (asteikko 1-5) taulukon viimeisessä sarakkeessa.

TAULUKKO 7. Koulutukset ja palautteet 2008-2012, määriä ja keskiarvoja

Koulutus ja toteutumiskerrat seuranta-aikana		osallistujia yhteensä	Sanallisia palautteita	Palauteiden keskiarvot hyöty A-killalle / itselle	
A-kiltatoiminnan peruskoulutus	8	166	57	4,1	4,4
Yhdistystoiminnan peruskoulutus	5	99	44	4,4	4,7
Ryhmänohjaajienkoulutus	6	107	38	4,2	4,3
Järjestöpäivät	5	63	23	4,4	4,4
Viestinnänskoulutus	2	32	14	4,0	4,2

6.4 Ryhmäkeskustelut

Varsinaisten haastattelujen sijaan A-kiltalaisten kuuleminen toteutettiin ryhmäkeskusteluina, porinaryhminä, koska vastaavaa menetelmää on käytetty onnistuneesti toiminnan kehittämisessä, esimerkiksi A-kiltatoiminnan tunnuspiirteiden keräämisessä ja arvojen päivittämisessä, ja koska sen avulla voidaan kuulla kerralla mahdollisimman montaa A-kiltalaista. Porinaryhmät päätettiin toteuttaa A-Kiltojen Liiton valtakunnallisten kesäpäivien avaustilaisuuden yhteydessä lauantaina 29.6.2013, Lautsian lomakeskuksessa Hauholla. Kesäpäivien keskeisin sisältö on ollut aiemmin ollut A-kiltalaisten keskinäinen kuulumisten vaihto sekä virkistäytyminen, toisinaan A-kiltojen vuosijuhlat. Tämä huomioon ottaen, arviointitutkimuksen esittelylle ja ryhmäkeskusteluille päätettiin varata yhteisestä ohjelmasta aikaa noin tunti.

Etukäteen tiedusteltiin A-Kiltojen Liiton työntekijöiltä sekä hallituksen ja jaostojen jäseniltä, ketkä olisivat käytettävissä kirjureina porinaryhmissä. Tutkija itse ei toimisi kirjurina, vaan kiertäisi havainnoimassa keskusteluja ja vastaamassa tutkimukseen liittyviin kysymyksiin. Kesäpäivien avajaispäivään ilmoittautui lähes 70 A-kiltalaista 17 eri A-killasta. A-killat on lueteltu liitteessä 3. Ilmoittautuneiden joukossa oli sekä koulutuspalveluja käyttäviä, että käyttämättömiä jäsenyhdistyksiä. Ilmoittautumisten perusteella porinaryhmiä päätettiin koota kuusi ja niille varattiin tilat. Kirjurin tehtäviin pe-

rehdytettiin kaksi A-Kiltojen Liiton työntekijää, neljä hallituksen jäsentä ja yksi koulutusjaoston edustaja (liite 3). Hallitusedustajista kaksi on myös jaostojen jäseniä. Jokaiselle porinaryhmälle varattiin oma tila ja kuhunkin eriväristä paperia ja kyniä, jotta porinaryhmiin osallistuvilla A-kiltalaisilla olisi mahdollisuus tehdä myös omia, aineistossa huomioitavia muistiinpanoja.

Kesäpäivillä porinaryhmien alustuksessa kerrottiin arviointitutkimuksen merkityksestä koulutuspalvelun kehittämiseksi ja kuinka koulutuspalvelua käyttävät ja käyttämättömät jäsenyhdistykset ovat tutkimuksen keskeisin tietolähde. Porinaryhmiin osallistuminen olisi vapaaehtoista ja toivottavaa. Kirjurit esiteltiin ja vapaaehtoiset osallistujat muodostivat porinaryhmät jako kuuteen –menettelyllä. Kaikissa ryhmissä pohdittiin kahta samaa kysymystä, joiden tarkoituksena oli määritellä A-Kiltojen Liiton koulutuspalvelu käyttäjälähtöisesti arvioiden sekä vahvistaa A-kiltojen omaa roolia koulutushyötyjinä. Mikäli ryhmille jäisi aikaa, oli mahdollisuus pohtia vielä lisäkysymystä. Kysymykset olivat:

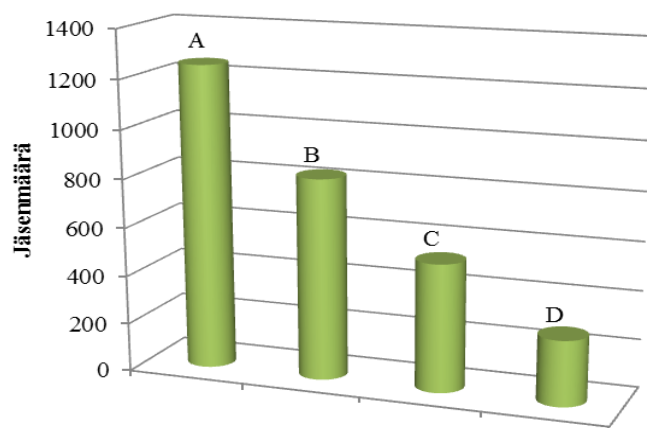
- 1) Mitä A-Kiltojen Liiton koulutuksen tulee olla,
jotta se tukee A-kiltatoimintaa?
- 2) Mitä A-killassa tulee tehdä,
jotta A-Kiltojen Liiton koulutus tukee A-kiltatoimintaa
- 3) Lisäkysymys:
mikä on mennyt pieleen, jos koulutus ei tue A-kiltatoimintaa?

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Koulutuksiin osallistuminen ja A-kiltojen toiminnan aktiivisuus

Kappaleessa 6.2 on ryhmittely tutkimusjoukon A-killoista ($n=50$) koulutusaktiivisuuden perustella (ryhmät A, B, C ja D) sekä taulukko 6 yhdistysten aktiivisuuden vertailtavista tunnusluvuista. Tietoja käytetään tässä tulosten tarkasteluun. Ensinnäkin liittosuhteista kertoo jotain se, että A-Kiltojen Liiton koulutuksiin joka vuosi seuranta-aikana osallistuneista A-killoista (aktiivisuusryhmä A, $n=13$) yhdeksän, oli toimittanut pyydetty, toimintaansa koskevat tilastotiedot joka vuosi ja loput neljä vähintään kolmena vuonna. Vastaavasti niistä A-killoista, joista ei ollut osallistuttu koulutuksiin (aktiivisuusryhmä D, $n=12$), tilastotietoja oli lähetty vuosittain vain neljästä ja viidestä harvemmin kuin kolmena vuonna. Vain yksi tutkimusjoukon yhdistyksistä ei ollut lähettänyt tietoja kertaakaan, eikä sieltä ollut osallistuttu A-Kiltojen Liiton koulutuksiin.

Tutkimusjoukon A-kiltojen ($n=50$) ilmoittama yhdistystoimintaa osoittava tieto, yhdistyksen jäsenmäärä, on yhdistetty koulutuksiin osallistumisen aktiivisuusryhmiin kaaviossa 2. Jäsenmäärä on jaettu ilmoitusvuosien määrällä ja laskettu vertailtavina keskiarvoina. Keskiarvojen vaihtelu tarkastelukaudella oli yhdistyksittäin ilmoitettujen 0 jäsenen ja 625 jäsenen välillä. Ilmeisesti jäsenmäärän laskentatavoissa on A-killoittain eroja. Oletettavasti osa A-killoista ilmoittaa jäsenmaksun kunakin vuonna maksaneiden ja osa jäsenluetteloon merkittyjen jäsenten määrän. Kysyjä on tarkoittanut jälkimmäistä tietoa. Toimitettujen tietojen perusteella, aktiivisimmin koulutuksiin osallistuvien kahden ryhmän A ja B yhteenlaskettu jäsenmäärä oli yli 2000 jäsentä (vastanneita A-kiltojen 21), kun melko harvoin tai ei koskaan osallistuvien ryhmien C ja D yhteenlaskettu jäsenmäärä jää yhteensä alle 800 jäsenen (vastanneita A-kiltoja 27). Jäsenmäärä kertoo toimintaan jäsenyyden kautta liittyneiden määrän, mutta ei välttämättä kuvasta varsinaisen toiminnan aktiivisuutta tai jäsenen sitoutumista siihen.

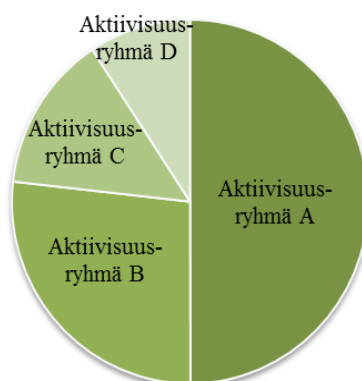
KAAVIO 2. A-kiltojen jäsenmäärät koulutuksiin osallistumisen aktiivisuusryhmittäin A, B, C ja D

Yleisimpiä A-killoissa toteutuvia toiminnan muotoja on kuvattu kappaleessa 2.2. Hajonta näiden toimintamuotojen A-kiltakohtaisissa määrissä seuranta-aikana vaihteli keskiarvojen 2-15 välillä. Osassa vastauksia oli käytetty liitettä ”yli”, annetun määrän yhteydessä. Aktiivisimmin koulutuksiin osallistuvissa kahdessa ryhmässä toimintamuotoja oli keskimäärin noin kahdeksan, kun kahdessa muussa ryhmässä se jää viiteen. Toimintamuotoja kysyttäessä, on sanamuotoja päivitetty ja niihin on lisätty projektitoiminnan kautta kehitettyjä toimintamuotoja (jalkautumisen seuranta). Lomakkeessa on aina mahdollisuus täydentää annettuja vaihtoehtoja ”muu, mikä” –toimintamuodoille varatuilla riveillä.

A-kiltakohtaiset muutokset seuranta-aikana siinä, kuinka usein niillä on toimintaa, olivat harvinaisia. Yli puolessa tutkimusjoukon A-kiltoja, toimintaa on vähintään viitenä päivänä viikossa. Vain kaksitoista vastannutta ilmoitti, että toimintaa on kahtena päivänä viikossa tai harvemmin. Aktiivisimman koulutuksiin osallistuvan ryhmän A kaikissa A-killoissa on toimintaa vähintään viitenä päivänä viikossa. Muutoin merkittäviä eroja ryhmien kesken toiminnan useudessa ei esiinny. Toiminnan useus vaikuttanee myöhemmin tarkasteltavaan toimintaan osallistumisten määrään (päihitteettömät päivät, kaavio 3). Kaikkiaan 35 tutkimusjoukon A-killoista ilmoitti, että yhdistys oli seuranta-aikana työllistänyt, kun 14 ilmoitti, ettei ole. Ryhmissä A ja C oli useampia työnantajina toimivia yhdistyksiä, kuin ryhmissä B tai D. Toiminnan useudella on yhteys myös työllistämiseen. Työllistäneistä vain kaksi yhdistystä oli sellaisia, joissa toimintaa oli 1-2 päivän viikossa.

Pyrkimyksestä osoittaa A-kiltatoiminnan vaikutuksia suhteessa toiminnan hyvinvointia lisäävään tavoitteeseen, on määritelty päihteettömien päivien indikaattori. Tällä tilastollisella luvulla ilmaistaan määrä ihmisiä, jotka ovat osallistuneet yhden päivän aikana A-killan toimintaan. Päihteettömien päivien määrä on siis sekä henkilökohtainen, että yhteisöllinen mittari toiminnan hyvinvointitavoitteen mittaamiseen. Käytännössä määrä tilastoidaan A-killoissa usein siten, että jokainen toimintaan osallistuja kirjoittaa nimensä päiväkohtaiseen kävijälistaan. Koska A-kiltatoiminta on päihteetöntä, jokainen päivittäinen käynti lasketaan yhtenä päihteettömänä päivänä. A-Kiltojen Liitosta pyydetään A-kiltoja toimittamaan päihteettömien päivien määrä kultakin vuodelta. Kaaviosta 3 voidaan todeta, että aktiivisimmin koulutuksiin osallistujien A-kiltojen ryhmän kolme-toista yhdistystä tuottaa keskimäärin saman määrän päihteettömiä päiviä vuosittain (128 589), kuin kaikki muut kolmen ryhmän 34 vastauksensa tähän kysymykseen antanutta yhdistystä yhteensä (128 763).

KAAVIO 3. Päihteettömien päivien jakautuminen koulutuksiin osallistumisen aktiivisuusryhmittäin

7.2 Koulutuksissa kerätty palaute

Kappaleessa 6.3 (taulukko 7) on esitelty ensisijaisesti A-kiltatoiminnan tukemiseen tärkeistä koulutuksista seuranta-ajalta kerättyjen palautteiden keskiarvoja. A-kiltalaisten koulutusten hyödyistä antama palaute on numeerisesti (asteikolla 1-5) varsin korkea, aina vähintään 4 yhdistykseen kohdentumisen osalta ja yli 4 itselle tulevia hyötyjä arvioitaessa. Erot palautteiden keskiarvoissa ovat pienet, mutta hyötyjä itselle pidetään

poikkeuksetta vähintään yhtä suurena, yleisimmin suurempinakin, kuin koulutuksen hyötyä A-killalle. Taulukosta 7 käyvät ilmi myös koulutuksiin osallistujien määrä. A-kiltatoiminnan ja yhdistystoiminnan peruskoulutuksissa on ollut keskimäärin 20 osallistujaa koulutusta kohden, muissa jäädään hieman sen alle. Vähiten osallistujia on ollut järjestöpäivillä. Yhdistystoiminnan peruskoulutus ja järjestöpäivät on koettu yhteenlaskettujen palautteiden perusteella hyödyllisimmiksi. Aktiivisimmin sanallista palautetta on annettu yhdistystoiminnan peruskurssilta ja viestinnän koulutuksista.

Kaikki kaksikymmentäkuusi koulutusta seuranta-aikana, tuottivat yhteensä 467 osallistujan 176 kirjallista palautetta siitä, mitä he kokivat koulutuksen A-kiltakohtaisiksi hyödyiksi. Palautteissa viidessätoista (15) osallistujaa epäili omaa kykyään, asemaansa ja motivaatiota tai A-killan heille tarjoamaa mahdollisuutta ottaa koulutushyötyä käyttöön. Esimerkkejä tällaisia palautteista ovat ”en ole avainasemassa” ja ”A-killastahan se on tämäkin kiinni” sekä opinnäytetyön otsikoksi valittu ”en tiedä osaanko ilmaista itseäni niin hyvin, mitä itse olen saanut tästä irti”. Kahdessatoista (12) palautteista vastaaja luotti siihen, että ”aika näyttää”. Yhdeksän (9) palautteista sisälsi positiivisen, joskin määrittelemättömän, viestin kuten ”paljon” tai ”100 %”. Valtaosa (140) palautteesta ilmaisi koulutuksen kasvattavan joko yhdistyksen inhimillistä tai sosiaalista pääomaa (taulukko 8). Suoraa viittausta hyötyihin fyysisen pääoman kentällä ei ollut, vaikka tiedon levittämällä yhteistyöhön voidaan sitäkin tavoitella ja saavuttaa.

TAULUKKO 8. A-kiltoihin kohdistuvien koulutushyötyjen määrittely (palautteiden määrä)

Pääomakenttä	Oma luokittelu	Esimerkkejä palautteesta
Inhimillisen pääoman kasvua osoittavat	Osallistujan henkilökohtainen tietotaito, osallisuus ja motivaatio (78)	”pystyn paremmin toimimaan” ”osaan ottaa kantaa A-killan asioihin” ”olen kova hoitamaan hommat” ”osallistun toimintaan, päätöksiin jäsenenä”
Sosiaalisen pääoman kasvua osoittavat	Tiedon levittäminen yhteisöön ja yhteistyöhön (40)	”koska aion viestiä tietoa eteenpäin” ”antaa killoille näkyvyyttä päihdetyössä” ”suosittelen kursseja omassa A-killassa”
	Yhteisön tulevaisuuteen kohdentaminen (22)	”tulevaisuutta varten pohtia pitkälle ajalle toimintaamme, eikä kopsata edellistä” ”todennäköisesti toiminta laajenee” ”asiat saadaan kuntoon”

7.3 Porinaryhmien tuotokset

Porinaryhmiin osallistui yhteensä 55 A-kiltalaista, 17 eri A-killasta. Ryhmät muodostuivat siten, että kirjureiden lisäksi neljässä ryhmässä oli kahdeksan, yhdessä seitsemän ja yhteen siirtyi oma-aloitteisesti 16 osallistujaa. Tälle ryhmälle varattu tila poikkesi muista siinä, että siellä oli sohvia. Vain kuusi läsnä ollutta ei osallistunut porinaryhmiin, osa levontarpeesta ja osa muuhun ohjelmaan liittyvien valmistelujen vuoksi. Osallistujat edustivat sekä sellaisia A-kiltoja, jotka käyttävät ja jotka eivät käytä A-Kiltojen Liiton koulutuspalvelua. Kaikki ryhmät vastasivat kahteen ensimmäiseen kysymykseen ja viisi ryhmistä kirjasi vastauksia myös lisäkysymykseen. Kaikki tuotettu aineisto oli helppolukuista. Kirjureita ei tarvinnut konsultoida aineiston purussa, eivätkä he käyttäneet mahdollisuuttaan palautteen antamiseen tehtävästä.

Kirjauksia kirjureilta ja ryhmäläisten toimesta tuli yhteensä 149. Näistä ensimmäiseen kysymykseen kirjattiin selkeästi eniten, kaikkiaan 89 vastausta (taulukko 9). Vastauksissa ei ollut ristiriitaisuuksia tai merkittäviä ryhmäkohtaisia eroja. Vastaukset oli helppo tyypitellä ja niistä syntyi runko sille, miten A-killat määrittelevät tavoitteenmukaisen koulutuspalvelun. Määrittelyssä korostuu odotus, että koulutusten perustana on A-kiltatoiminnan vahva tuntemus. Suunnittelussa tulee tuntea A-kiltakenttä maantieteellisesti ja resursseittain sekä tunnistaa erityistarpeet. Vastauksissa oli vahva arvolataus. Arvot ovat selvästi A-kiltatoiminnan kivijalka ja niiden kautta voidaan avata ja vahvistaa kaikkea toimintaan liittyvää. Sosiaalista pääomaa ilmensivät myös kirjaukset toipumiskulttuurista, vuorovaikutuksesta ja kohtaamistaidoista sekä osaamisesta ottaa vastaan uusia A-kiltalaisia.

TAULUKKO 9. Mitä A-Kiltojen Liiton koulutuksen tulee olla, jotta se tukee A-kiltatoimintaa?

1) Arvojen mukaista	2) Tavoitettavaa	3) Osallistujat huomioivaa
<ul style="list-style-type: none"> • Arvoja tukemalla vahvistetaan A-kiltatoimintaa • A-kiltatoiminnan näköistä • Terveitä elämänarvoja ja kohtaamista tukevaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Taloudellisesti • Maantieteellisesti • Yhdenvertaisuus jäsenjärjestöjen kesken 	<ul style="list-style-type: none"> • Suvaitsevaa ja erilaisuudet huomioivaa • Perus- ja jatkokoulutuksia • Koulutuksia myös nuorille ja läheisille
Keskeistä: koulutuksilla tukea keskustelua ja toipumiskulttuurin vahvistamiseen A-killloissa	Keskeistä: alueellinen koulutus on yhtä tärkeää kuin valtakunnallinen	Keskeistä: sisällöt ja tavoitteiden asettaminen eri osallistujien näkökulmasta sopivalle korkeudelle

Toisessa kysymyksessä vastuuta A-Kiltojen Liiton koulutuksista hyötymisessä pohdittiin A-kiltojen omien toimien kautta. Vastauksia tähän kirjattiin 46. Vastaukset olivat loogisesti tyypiteltävissä kronologiseen järjestykseen (taulukko 10). A-killan tulee tukea vapaaehtoisia kouluttautumaan, lähettää koulutuksiin osallistujia ja mahdollistaa opitun käyttäminen toiminnan hyväksi. Vastausten perusteella A-killissa ymmärretään inhimillisen pääoman merkitys yhdistyksen toiminnalle. Vastauksissa haluttiin *velvoitteita* ja *sitoumuksia* sekä koulutuksiin osallistujilta, että yhdistykseltä, jotta tiedot ja taidot päätyisivät yhdistyksen käyttöön mahdollisimman laajasti. Toki myös *tiedottaminen koulutuksista, vapaaehtoisten kannustaminen ja motivaation vahvistaminen* ilmaistiin keinoina koulutuksista hyötymiselle.

TAULUKKO 10. Mitä A-killassa tulee tehdä, jotta koulutus tukee A-kiltatoimintaa?

1) Koulutuksiin osallistuminen	2) Ottaa opittu käyttöön	3) Jatkuvuuden turvaaminen
<ul style="list-style-type: none"> A-killassa on pohdittava, mikä koulutus sopii kellekin Koulutukseen lähetään useampia kuin yksi, eikä aina samoja 	<ul style="list-style-type: none"> Asiasisällöt koko A-killan tietoon Osallistujat tulisi velvoittaa kertomaan koulutuksesta, jakaa tietoa ja hyödyntää osaamista 	<ul style="list-style-type: none"> Vapaaehtoisten motivaation ja jaksamisen tukeminen A-killassa A-kilta sitoutuu hyödyntämään hankittua tietoa ja taitoa
	<ul style="list-style-type: none"> Annetaan koulutetun käyttää osaamistaan 	
Keskeistä: kannustaminen, ohjaaminen, tiedottaminen ja priorisointi	Keskeistä: koulutuksiin suhtautuminen prosessina, joka jatkuu A-killassa	Keskeistä: osallistuminen ei saa johtaa siihen, että rasitetaan vain muutamia vapaaehtoisia

Lisäkysymystä ehdittiin pohtia neljäntoista kirjauksen verran (taulukko 11). Koulutuksista hyötymiselle löydettiin niissä kolmenlaisia tekijöitä. Useimmissa syytettiin A-kilttaa siitä, että koulutuksiin on lähetetty osallistujia, jotka eivät ole yhdistyksen hyötymisen kannalta ”oikeita” valintoja. Kuten koulutusten toteuttajalta, myös sinne osallistujilta odotetaan toiminnan vahvaa tuntemusta ja arvoihin sitoutumista. Arvojen ja periaatteiden kautta nähtiin ratkaisu tähänkin kysymykseen. Koulutusten toinen tavoite, A-kiltojen toiminnan tukemisen ohella, on henkilökohtaisen toipumisen ja kasvun tukeminen. Vaikka osallistuja ei siis toisi oppimaansa yhdistyksen käyttöön, voi koulutus olla kokemuksena hänen toipumistaan edistävä. Mikä puolestaan onkin A-kiltojen toiminnan tavoite.

Kolmas kysymys vahvisti jo aiemmin todettuja vaikuttavia tekijöitä. Koulutusten suunnittelun näkökulmasta mielenkiintoista oli ilmaus koulutustarpeiden kertomatta jättämisestä. Suunnittelijan ei tarvitse aina olla se, joka on arvioimassa koulutustarpeita, vaan hän kuulee, kun niistä kerrotaan. Koulutuskohtaisissa syissä viitattiin samaan asiaan, kuin ensimmäisen kysymyksen kohdalla, niiden tavoitettavuuteen. Valtakunnalliset koulutukset ovat aina kaukana jostain yhdistyksestä, eikä ajankohtakaan sovi kaikille.

TAULUKKO 11. Mikä on mennyt pieleen, jos koulutus ei tue A-kiltatoimintaa?

1) A-kiltakohtaiset syyt	2) Koulutuskohtaiset syyt	3) Yksilölliset tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • A-kilta on ilmoittanut ”väärä” henkilöitä koulutukseen • Ei kerrota koulutustarpeista 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutuspaikka, ajankohta ja kesto 	<ul style="list-style-type: none"> • Osallistuja ei ole sisäistänyt A-kiltatoiminnan periaatteita
Keskeistä: A-kilta ei saa tai ota vastaan koulutusten tuottamaa osaamista	Keskeistä: Koulutus on kaksisuuntaista, kouluttaja – osallistuja	

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Kyseessä oli toimintatutkimus, joka toteutui vuorovaikutuksessa kehitettävän toiminnan kanssa. Tutkijan tehtävä oli arvioida toimintaa, jossa hän on keskeinen toimija. Osallisia tutkimuksessa oli useita ja osallisuus myös lisää tutkimuksen luotettavuutta, sen läpäisessä vuorovaikutuksessa koko toiminnan läpi. Osallisuuden toteutumista vuorovaikutuksen näkökulmasta on arvioitu tilaajan edustajan toimesta liitteessä 2. Tutkimuksen aineisto on tilaajan ja tutkimukseen liittyvien muiden organisaatioiden yhteistä. Sen tuottamisesta ja luotettavuudesta vastaavat kukin osaltaan. Osallistujat tai yhteisöt eivät ole ulkopuolisille tunnistettavissa aineistojen perusteella, mutta tiedoista suurin osa on julkisia ja tiedusteltaessa saatavissa.

Porinaryhmissä käytyjen keskustelujen kirjaajiksi valittiin tutkittavan toiminnan tuntevia henkilöitä, jotka ovat myös vastauksia antaneiden yhdistysten valitsema luottamushenkilöitä. Kirjaukset olivat selkeitä ja samansuuntaisia, kuin tilaajaorganisaation strategiset valinnat ja painotukset. Tämä viestii joko vahvasta yhteisestä ymmärryksestä, mutta ne voivat myös ilmentää kirjureiden tapaa ilmaista kuulemaansa. Muutamissa ryhmäläisten omissa kirjauksissa, oli tunnistettavissa kirjurin osallisuus keskustelussa, vaikka heitä oli ohjeistettu siitä pidättäytymään. Kyse oli käytännön vinkeistä yhdistyksen toiminnan suhteen, mikä tuskin vaikutti siihen, miten varsinaisiin kysymyksiin vastattiin.

8.2 Tutkimuksen pätevyys suhteessa tavoitteeseen

Alkuperäinen kuvitelma oli, että tutkimalla voitaisiin selvittää yhdistysten aktiivisuuden ja koulutuksiin osallistumisen syy-seuraussuhdetta. Tällaisen vaikuttavuusarvioinnin mahdottomuus kävi kuitenkin ilmi jo varhaisessa vaiheessa tutkimuksen suunnittelua. Seuranta-ajaksi oli mahdoton ottaa tietoja ”puhtaalta pöydältä” eli sieltä lähtien, kun yhdistykset oli perustettu. Yhdistykset olivat olleet toiminnassa jo kauan ennen koulutuspalvelua ja koulutuksiin oli osallistuttu kauan ennen mahdollisen seuranta-ajan alkua.

Toimintaan liittyy myös mittaamaton määrä muita vaikuttavia tekijöitä ja yhdistysten toiminta on vakiintunut vuosien saatossa. Seuranta-aikanakin (viisi vuotta) yhdistysten toiminta muuttui varsin vähän. Muutoksia ilmeni lähinnä projektitoiminnan myötä ja niistä kysyttäessä. Yhdistysten toimintamuodoista kysyttäessä, tilastolomakkeeseen oli lisätty kohdat projekteilla tavoitellusta toiminnasta.

Tilastollista aineistoa tutkimukselle oli paljon ja se tuotti rajaamisen vaikeuksia. Sekundaarista aineistoa oli mahdollista käyttää tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ja aineisto oli peräisin tutkimuksen kannalta autenttisesta kontekstista. Sen systemaattista keräämistä ja asianmukaista arkistointia A-Kiltojen Liitossa, voidaan pitää merkittävänä panoksena A-kiltatoiminnan seurannalle ja dokumentoinnille valtakunnallisesti. Aineistosta saadaan paljon muutakin tietoa, kuin tämän tutkimuksen tai raportoinnin kannalta on olennaista. Se auttaa myös kehittämistyössä kattavammin, kuin alun perin osattiin ennakoita. On myös mahdollista, että muutakin aineistoa tutkimuskysymykseen vastaamiseksi olisi, kuten myös erilaisia tapoja sen hankkimiseksi.

Valittu tutkimusstrategia oli kiistatta paras tapa arviointitutkimukselle. Tavoitteena oli osallisuuden vahvistaminen, tehdessä kehittyminen ja työn kehittäminen näyttöjen perusteella. Tässä onnistuttiin, koska kaikki toimijat osallistuivat, osoittivat kiinnostustaan ja antoivat oman välttämättömän panoksensa tutkimuksen toteuttamiselle. Porinaryhmien tuotos oli heterogeenisen joukon keskinäisessä vuorovaikutuksessa syntynyt, selkeä, rationaalinen ja yhteisesti rakentunut vastaus annettuihin kysymyksiin. Tavoite toteutui jo tutkimusta tehdessä, koska tutkimusprosessi ja tuotos palvelevat yhteistä tavoitetta. Prosessi ei syntynyt toiminnan ulkopuolelta, vaan on osa suurempaa, jatkuvaa toimintaprosessia.

8.2.1 Tehdäänkö koulutuspalvelussa oikeita asioita?

Tarjoaako A-Kiltojen Liitto jäsenyhdistystensä määrittelemää, A-kiltatoimintaa tukevaa ja yhdistystoiminnan edellytyksiä vahvistavaa koulutuspalvelua? Arvioitaessa koulutuspalvelua A-kiltatoiminnan aktiivisuutta mittaamalla, voidaan tämän tutkimuksen perusteella todeta, että paikallisessa toiminnassaan aktiiviset A-killat, ovat aktiivisia myös koulutuksiin osallistumisessa ja päinvastoin. Aktiivisuus oli todettavissa sekä yhdistys-

toimintaa, että toiminnan sisällöllistä monipuolisuutta mitattaessa. Koulutuspalautteissa osallistujat nostivat esiin teoriaa vastaavia sisältöjä koulutushyödyistä. Myös palautteissa kuvattiin koulutusten vahvistavan sekä yhdistyshallintoa, että toiminnan sisältöjen luomista ja toteuttamista. Koulutusten ei ilmaistu lisäävän yhdistysten aineellista pääomaa tai edellytyksiä sen hankkimiseen, mutta suoraa odotettakaan sellaiselle ei asetettu. Ryhmäkeskusteluissa kävi selkeästi ilmi arvojen merkitys ja vastuun jakautuminen hyötyjen konkretisoimiseksi. Hyötyjen tai tavoitteen toteutuminen ei ole vain koulutuksen suunnittelijan, kouluttajan, koulutuksiin osallistujan tai sinne lähettävän A-killan vastuulla, vaan kaikkien yhdessä.

Koulutuspalvelun strategiset valinnat ja koulutusten sisältö (kutsujen perusteella) osoittavat A-kiltojen edellyttämää arvolähtöisyyttä. Koulutukset sisältävät paljon käytännön harjoituksia ja niissä kouluttavat A-kiltatoimintaan työkseen ohjaavat sekä vertaiset, jotka molemmat omasta näkökulmastaan tuntevat toiminnan vahvuudet, sudenkuopat ja hyvät käytännöt. Koulutukset ovat lähellä toiminnan arkea ja niiden teemat ja painotukset perustuvat A-kiltojen esittämiin tarpeisiin. Tutkimuksen perusteella koulutuspalvelun puutteina tai kehittämiskohteita ovat alueellisen koulutuksen tehokkaampi hyödyntäminen, erityisryhmien (läheiset ja nuoret toipujat) huomioiminen sekä yhdistysten taloudenhoitoa vahvistava koulutus. Kouluttautumismotivaatiota ja sitoutumista voisi vahvistaa koulutusten nykyistä selkeämmällä ketjuttamisella, jossa perustasolta jatketaan syventäviin ja vapaaehtoistehtävissä toimimaan tukeviin koulutuksiin. Koulutuksiin osallistujien näkökulmasta, he voisivat rakentaa tarjonnasta itselleen selkeämmän opintopolun.

Koulutusten tulee olla mielekästä yhdessä tekemistä, mikä vastaa mahdollisimman läheisesti A-kiltatoiminnan arkea. Koulutuksissa on syytä jatkossakin hyödyntää myös osallistujien vahva sitoutuminen toiminnan ideologiaan ja arvopohjaan sekä tarve kohdata A-kiltalaisia mahdollisimman monipuolisesti. Laajimmat mahdollisimmat kohtaamiset A-kiltalaisten kesken ovat perusteltuja, jotta toimintaa saa kattavaa perspektiiviä toimintakentän hyvistä käytännöistä tai haasteista. Valtakunnalliset koulutukset ovat ensisijaisia ja alueelliset koulutukset niitä täydentäviä. Koulutusten tavoitettavuudelle on monta, maantieteestä riippumatonta tekijää. Koulutuskutsujen on tavoitettava ja puhuteltava A-kiltalaisia mahdollisimman laajasti. Eniten tässä on tehtävää A-killoittain, mutta jokainen A-kiltalainen voi itsekkin seurata koulutuspalvelun tarjontaa A-Kiltojen

Liiton avoimilta verkkosivuilta. Kutsun lisäksi, myös lähtemisen tuki on koulutukseen osallistumiselle keskeistä. Taloudellisen tavoitettavuuden merkitystä ei saa väheksyä.

8.2.2 Yhteinen toimintamme

Miksi tutkimus tuntui olevan kaikille yhteisesti tärkeä? Ainakin koulutusta pidetään tutkimusten mukaan A-killoissa tärkeänä palveluna ja tutkija oli tässä tapauksessa A-kiltalaisille ennestään tuttu. A-Kiltojen Liiton kesäpäivillä vallitsi vahva me-henki ja käytännössä kaikki, joille se oli mahdollista, osallistuivat porinaryhmiin. Kesäpäiviin ei liiton historiassa aiemmin ollut yhdistetty kehittämistyötä ja kokemus tästä oli pelkästään positiivinen. Osallistujat osoittivat kiinnostusta myös porinaryhmien tuotoksia kohtaan ja ne heille toki jaetaankin. Lisäksi kesäpäivien jälkeen, yksi yhdistyksistä, joka ei ollut käyttänyt koulutuspalvelua seuranta-aikana, on sittemmin osallistunut A-Kiltojen Liiton koulutukseen ja toinen yhdistys jo aiemmin vuonna 2013.

Porinaryhmien perusteella uskallan todeta, että koulutusten tavoite tukea A-killan toimimista edistävää toimintaa sekä yhdistysrakennetta on myös A-kiltalaisten koulutuksille asettama tavoite. Jäsenistön ääni ja vaikutus näkyy vahvasti koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Yhteinen ymmärrys vallitsee myös siinä, että koulutukset ja niihin osallistumisen tulee olla osaamisen sekä asiantuntemuksen käyttöön rohkaisevaa. Myös A-Kiltojen Liiton omien työntekijöiden ja vertaisohjaajien käyttäminen kouluttajina vaikuttaa perustellulta ratkaisulta. Yhdessä liiton muiden palveluiden, aluetyön ja viestinnän kanssa, koulutus muodostaa itseään kehittävän ja täydentävän kokonaisuuden. Kouluttajien tuttuus helpottaa kenties koulutuksiin lähtemistä ja vahvistaa ainakin liitto-yhteyttä.

Porinaryhmissä oltiin melko kriittisiä koulutuksista hyötymisen odotuksissa oman toiminnan suhteen. Pohdinta osoitti lähes ammatillisia odotuksia vapaaehtoistoimijoita kohtaan. Tämä viestii ehkä pettymyksistä sen suhteen, että koulutusten jälkeen niihin osallistuneet eivät ole sitoutuneet yhdistyksen toimintaan tai muutoin osoittaneet kykyjään yhdistyksen odotusten mukaisesti. Merkittävä työväline koulutuksista hyötymisessä ovat A-kiltojen niin kutsutut jäsenillat. Niissä on mahdollista jakaa tietoa tulevista koulutuksista ja rohkaista jäseniä lähtemään, kertoa omia kokemuksia koulutuksiin osal-

listumisesta sekä jakaa niistä saamaansa tietoa. Olennaista olisi, että koulutusanti tulisi mahdollisimman pian koko yhteisön käyttöön ja tähän tulee yhdistyksittäin panostaa.

Yhdistysten tulisi tarjota ihmisille tunne, että he ovat tarpeellisia, hyväksytyjä omana itsenään sekä osa yhteisöä. Vapaaehtoisista, A-kiltojen jäsenistä, olisi kenties enemmän hyötyä yhdistyksen toiminnalle, kuin heille tällä hetkellä osataan antaa tilaa toimia. Toimintaan liittyvät lupaukset tulee pitää. Yhdistyksen lähettäessä jäsenensä koulutukseen, se samalla ottaa vastuun tämän osaamisen käyttämisestä. Vastaanottamisen tulee olla aitoa ja avointa, mikä tuskin toteutuu, jos toimintaa johdetaan ”näin on aina tehty”-periaatteella. A-kiltatoiminnasta tulee aina muistaa, että toiminta ja rakenne ovat vain välineitä saavuttaa tavoite päihdehaitoista vapaasta elämästä. A-kiltatoiminnalla on erittäin merkittävä ideologinen pääoma, minkä varaan muuta pääomaa voi rakentaa.

8.3 Kehittämistehtävät ja jatkotutkimukset

A-Kiltojen Liiton koulutusjaostossa pohdittiin porinaryhmien palautteen perusteella sitä, onko A-Kiltojen Liiton tehtävä ottaa yhteyttä A-kiltaan koulutuksen jälkeen ja tehdä seurantaa siitä, onko koulutusanti jaettu yhteisön sisällä. Kokouksen yksimielinen tulkinta oli, ettei tämä ole liiton tehtävä. Koulutusjaosto pohtii jatkossa tutkimuksen aikana todettuja A-Kiltojen Liiton koulutuspalautelomakkeiden muutostarpeita. Kysyttäessä osallistujien taustatietoja palautelomakkeessa, ei nimettömyyttä voida luvata. Kaikkia lomakkeella olevia tietoja ei hyödynnetä tällä hetkellä mitenkään, mutta ne tarjoavat aineistoa mahdollisiin jatkotutkimuksiin.

Tutkimuksen yhteydessä heräsi kiinnostus koulutuksiin osallistujien kokemasta osallisuudesta. Kuinka he mieltävät osallisuutensa A-kiltayhteisössä ja sen kautta koko yhteiskunnassa? Toinen mielenkiintoa herättänyt tutkimuskohde on A-kiltatoiminnan keinojen vaikuttavuus suhteessa hyvinvointitavoitteeseen. Mikä A-kiltatoiminnassa on toimimisen ja päihdehaitoista vapaan elämän kannalta vaikuttavaa? Vaikuttavuudella on merkitystä luonnollisesti myös sille, kuinka A-Kiltojen Liiton kannatta jäsenpalvelunsa kohdentaa, jotta nekin parhaiten tukisivat yhteisen tavoitteen toteutumista.

LÄHTEET

A-Kiltojen Liitto ry. 2008. Kohti selvästi parempaa A-kiltatoimintaa A-Kiltojen Liitto ry:n strategia 2009-2018. Julkaistu sähköisesti www.a-kiltojenliitto.fi

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 1. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alanen, O, Kaskinen, T., Laitio, T., Mokka, R., Neuvonen, A., Onnela, S., Silfverberg, O. & Vassinen, S. 2010. Onnellisuuspoliittinen manifesti. Helsinki: Demos.

Alliger, G. M. & Janak, E. A. 1989. Kirkpatrick's Levels of Training Criteria: Thirty Years Later. *Personnel Psychology* 42, 331-341.

Auranen, J., Hakalisto, A., Hiltunen-Toura, M., Hämäläinen-Abdessamad, M. Kaski, P. Myllärinen, T., Sipilä, A., Sutela, R. & Väisänen, R. 2005. Arviointi osana sosiaalialan kehittämistä. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja A. 1:2005. Lappeenranta.

Frisk, T. 2008. Opas arvioinnista kouluttajalle. 1. painos. Educa-Instituutti Oy. Helsinki: Edita Priima Oy.

Harju A. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. 1. painos. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Harju, A. (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. 1. painos. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. 1. painos. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Heikkala, J. 2007. Osaaminen on kivaa. Teoksessa Harju, A. (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. 1. painos. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi, 86-97.

Heikkinen, H. L. T. 2001. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 1. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 170-185.

Heikkinen, H. L. T., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 1. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen, H. L. T. 2006. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H. L. T., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 1. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 16-38.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Häkkinen, I. 2013. Toipumiskulttuuri. Päihdetoipuminen ja esimerkin voima. Espoo: Prometheus-kustannus Oy.

Jurvansuu, S. 2002. Paikallisyhdistysten menestystekijät: tutkimus kansalaistoiminnan hyvistä käytännöistä. 1. painos. Helsinki: Humanistinen Ammattikorkeakoulu.

Kirkpatrick, D. L. 1998. Evaluating Training Programs. The Four Levels. 2. painos. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers.

Kivipelto, M. 2008. Osallistava ja valtaistava arviointi. Johdatus periaatteisiin ja käytäntöihin. Stakesin työpapereita 17/2008. Helsinki: Stakes.

Moilanen, L. 1995. Ryhmähaastattelu työyhteisössä – tiedonkeruun ja vaikuttamisen väline. Helsinki: Työterveyslaitos.

Myllärinen, T. Väisänen, R. 2005. Alueellisen arviointitutkimuksen lähtökohtia. Teoksessa Auranen, J., Hakalisto, A., Hiltunen-Toura, M., Hämäläinen-Abdessamad, M. Kaski, P. Myllärinen, T., Sipilä, A., Sutela, R. & Väisänen, R. 2005. Arviointi osana sosiaalialan kehittämistä. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja A. 1:2005. Lappeenranta, 9-29.

Niemelä, J. & Dufva, V. (toim.) 2003. Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Niemelä J. 2003. Järjestöt ajan hengen uudistajina. Teoksessa Niemelä, J. & Dufva, V. (toim.) 2003. Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. 1. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 108-128.

Patentti- ja rekisterihallitus. Yhdistysrekisteri. www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html. luettu: 1.7.2013.

Raha-automaattiyhdistys. Jakopäätös 2013. www.ray.fi/fi/jarjestot/jakopaatos2013

Rajala, J. 2008. Selvästi Parempi. A-Kiltojen Liitto 40 vuotta 1968-2008. Helsinki: A-Kiltojen Liitto ry.

Rantala, J. 2007. Outoja oppimisympäristöjä. Teoksessa Harju, A. (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. 1. painos. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi. 77-85.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, S. 2011. Tutkimuksen voimasanat. 1.painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Selvästi Metsässä –projekti 2009-2011. Loppuraportti 2012. Helsinki: A-Kiltojen Liitto ry. Julkaistu sähköisesti www.a-kiltojenliitto.fi

Sosiaali- ja terveysjärjestöt hyvinvoinnin rakentajina. 2012. Helsinki: SOSTE suomen sosiaali ja terveys ry.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Helsinki: Tammi.

Vaalikivi, K. Unelmoi, uskalla, tee – järjestöjohtamisen kasvavat haasteet. Teoksessa Harju, A. (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätketty aarre. 1. painos. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.142-151.

Virtanen, P. 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vuorinen, M., Särkelä, R., Perälahti, A., Peltosalmi, J. & Londén, P. 2004. Paikkansa pitävät. Sosiaali- ja terveysjärjestöt paikallisina toimijoina. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Vuorinen, M., Särkelä, R., Perälahti, A., Peltosalmi, J., Peisa, L., Londén, P. & Eronen A. 2005. Vertaansa vailla. Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Yeung, A. B. 2007. Innostava vapaaehtoistoiminta – toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Harju, A. (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätketty aarre. 1. painos. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi, 150-165.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503.

Julkaisemattomat lähteet:

A-Kiltojen Liitto ry. 2013. A-Kiltojen Liitto ry:n verkkosivut. www.a-kiltojenliitto.fi

A-Kiltojen Liitto ry. Vuosikertomus 2012. Julkaisematon lähde.

A-Kiltojen Liitto ry. Koulutusjaosto, muistiot ja liitteet 2013

A-Kiltojen Liitto ry. Koulutuskutsut 2008-2012 (arkisto)

Innolink Research Oy. 2012. A-Kiltojen Liitto ry – ulkoinen arviointi.

Liite 1

PALAUTE KOULUTUKSESTA

Arvioi seuraavat kohdat asteikolla 1–5.

(1 = erittäin tyytymätön, 2 = tyytymätön 3 = ei hyvä eikä huono 4 = tyytyväinen 5 = erittäin tyytyväinen)

Sen lisäksi voit halutessasi antaa erityistä palautetta jokaisesta kohdasta alla olevalle riville.

Koulutuksen sisältö	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Koulutuspaikka	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Kurssin vetäjät	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Käytetyt opetusmenetelmät	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Aikataulu	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Koulutuksesta saama hyöty itselleni	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Koulutuksesta tuleva hyöty A-killalleni	1	2	3	4	5
Miksi? _____					
Yleisarvosana koulutukselle	1	2	3	4	5

Mikä koulutuksessa oli

Hyvää? _____

_____

Parasta? _____

_____

Parannettavaa? _____

_____

Haluaisitko vielä kertoa jotain tapahtumasta?

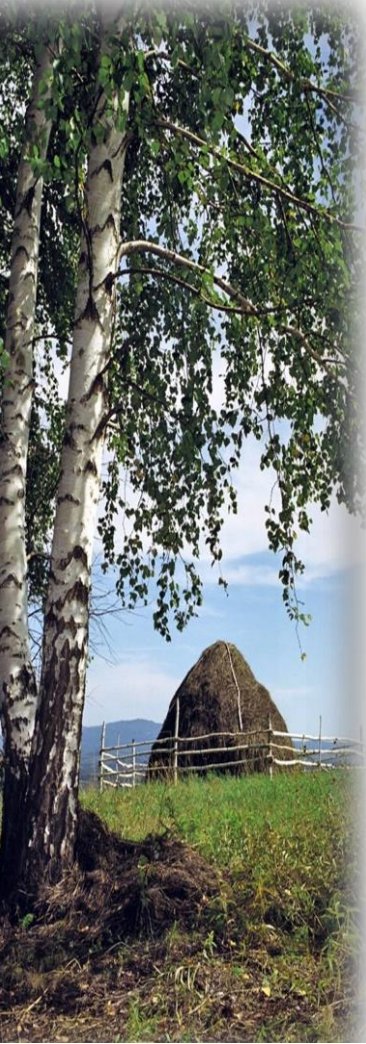
KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liite 2.

TAULUKKO 12. Tilaajan edustajan arvio tutkimustyyppistä osallisuuden perusteella 18.10.2013 (Virtanen 2007 mukaan)

Tarkastelu näkökulma	Arviointityypit			
	Täysin riippumaton	Kohteiden ehdoilla suoritettu	Tilaajan ehdoilla suoritettu	Kokonaisvuorovaikutuksellinen
Arvioinnin motiivi	korostettu tilintekovastuu	Kohteiden valtaistaminen ja mahdollistaminen	Tilintekovastuu ja tilaajan oppiminen	Kaikkien osapuolten oppiminen
Arvioinnin tekotapa	Arvioinnin tekijän käsitys lähestymistavasta ratkaiseva	Arvioinnin tekijä mahdollistaa arviointiprosessin määrittelemällä yhdessä arvioinnin kohteiden kanssa tarkoituksenmukaisimman arviointiasetelman	Ei ehdottomia rajoituksia puoleen eikä toiseen. Arviointi palvelee arvioinnin tilaajan oppimista arviointiprosessin aikana.	Määritellään konsensuskassa yhdessä kaikkien arviointiprosessin osallisten kanssa.
Aineistonkeruu ja analyysi	Ennen muuta määrällinen, tilastollinen analyysi	Painopiste laadullisten menetelmien soveltamisessa	Ei ehdottomia lähtökohtia, tarkoituksenmukaisuus ratkaisee.	Perustuu tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Voidaan soveltaa sekä määrällisiä, että laadullisia menetelmiä
Arvioinnin tekijän rooli	Ulkopuolinen tuomari	Mahdollistaja, arvioinnin kohteiden kriittinen ystävä	Konsultti	Oppimiskokemuksen tuottaja
Arvioinnin tilaajan rooli	Toimeksiantaja, joka luottaa arvioinnin tekijän osaamiseen ja kykyyn tuottaa puolueettomia kehittämissuosituksia	Toimeksiantaja, joka on kiinnostunut oppimiskokemuksista ja hyvien käytäntöjen levittämisestä	Oppimiskokemuksen hankkija, tavoitteena julkisen toiminnan parantaminen ja ymmärrys omalla vastuulla olevan toiminnan tilintekovastuun toteutumisesta	Toimeksiantaja ja arviointitiedon aktiivinen hyödynnäjä, jolla on selkeä käsitys arvioinnin tarpeesta, potentiaalista ja toteutustavasta
Kohteiden rooli	Rooli arvioinnin onnistumisen kannalta melko toissijainen, kohteet ovat havaintojen tuottamisen raaka-ainetta	Osallisia, joiden itsemääräämisoikeutta ja autonomiaa vahvistetaan arvioinnin avulla	Arvioinnin onnistumisen kannalta merkityksellinen, arvioinnin tekijä tarvitsee tietoa arvioinnin kohteiden kokemuksista	Mahdollistavat arviointiprosessin. Arvioinnin tekijän näkökulmasta arvioinnin onnistumisen kriittinen menestystekijä

Liite 3

A-Kiltojen Liiton kesäpäiville 29.6.2013 osallistuneet A-kiilat

Anjalankosken A-kiila ry
Espoon A-kiila Hykaa ry
Etelä-Saimaan A-kiila ry
Helsingin A-kiila ry
Hämeenlinnan Seudun A-kiila ry
Iisalmen A-kiila ry
Imatran A-kiila ry
Jyväskylän A-kiila ry
Kirkkonummen A-kiila ry
Kuopion A-kiila ry
Laukaan A-kiila ry
Lohjan A-kiila ry
Mäntän A-kiila ry
Poppoo-6 A-kiila ry
Raahen A-kiila ry
Tampereen A-kiila ry
Vantaan A-kiila ry

Porinaryhmien kirjurit

A-Kiltojen Liiton kesäpäivät 29.6.2013 Hauho, Lautsia

<i>Tia Helenius</i>	<i>A-Kiltojen Liitto ry</i>	<i>Talous- ja hallintosihteeri</i>
<i>Anneli Leskinen</i>	<i>A-Kiltojen Liitto ry</i>	<i>Hallitusedustaja ja viestintäjaosto</i>
<i>Ville Liimatainen</i>	<i>A-Kiltojen Liitto ry</i>	<i>Toiminnanjohtaja</i>
<i>Aki Lottonen</i>	<i>A-Kiltojen Liitto ry</i>	<i>Hallitusedustaja ja koulutusjaosto</i>
<i>Raimo Mäkinen</i>	<i>Tampereen A-kiila ry</i>	<i>A-Kiltojen Liiton koulutusjaosto</i>
<i>Hannu Silvennoinen</i>	<i>A-Kiltojen Liitto ry</i>	<i>Hallituksen puheenjohtaja</i>

A-Kiltojen Liitto ry

Koulutusjaosto/tutkimuksen ohjausryhmä

<i>Ville Liimatainen</i>	<i>A-Kiltojen Liitto ry</i>
<i>Aki Lottonen</i>	<i>Etelä-Saimaan A-kiila ry / A-Kiltojen Liiton hallitus</i>
<i>Raimo Mäkinen</i>	<i>Tampereen A-kiila ry</i>
<i>Jukka Oksanen</i>	<i>A-klinikkasäätiön Pirkanmaan palvelualue</i>
<i>Mikko Putaja</i>	<i>Tampereen A-kiila ry (1.10.2013 saakka)</i>
<i>Jaakko Rätty</i>	<i>Hämeenlinnan Seudun A-kiila ry</i>

Kiitos!